

УВОД

Стратешка процена утицаја - **SEA (Strategic Environmental Assessment)** је процес који локалној управи обезбеђује приказ утицаја развојног плана на животну средину.

Ради обезбеђивања заштите животне средине и унапређивања одрживог развоја неопходно је интегрисање основних начела заштите животне средине: **начело одрживог развоја** (усклађен систем техничко-технолошких, економских и друштвених активности у укупном развоју, базиран на принципима економичности и разумности у коришћењу природних и створених вредности, а с циљем да се сачува и унапреди квалитет животне средине за садашње и будуће генерације; разматрањем и укључивањем битних аспеката животне средине у припрему и усвајање одређених планова и програма и утврђивањем услова за очување вредности природних ресурса и добара, предела, биолошке разноврсности, дивљих биљних и животињских врста и аутохтоних екосистема, односно рационалним коришћењем природних ресурса.), **начело интегралности** (политика заштите животне средине која се реализује доношењем планова и програма, заснива се на укључивању услова заштите животне средине, односно очувања и одрживог коришћења биолошке разноврсности у одговарајуће секторске и међусекторске програме и планове), **начело предострожности** (које обезбеђује да свака активност мора бити спроведена на начин да спречи или смањи негативне утицаје одређених планова и програма на животну средину пре њиховог усвајања, обезбеди рационално коришћење природних ресурса и на минимум сведе ризик по здравље људи, животну средину и материјална добра), **начело хијерархије и координације** (процена утицаја планова и програма врши се на различитим хијерархијским нивоима; већа координација надлежних и заинтересованих органа у поступку давања сагласности на стратешку процену), **начело јавности** (информисање јавности о одређеним плановима и програмима и о њиховом могућем утицају на животну средину).

Изарадом Извештаја о стратешкој процени утицаја плана на животну средину у урбанистичком планирању, отвара се простор за сагледавање насталих промена у простору и уважавање потреба предметне средине. Планирање подразумева развој, а нова стратегија одрживог развоја захтева заштиту животне средине.

Ради одговарајуће заштите животне средине у току израде **Плана генералне регулације Меровине** (у даљем тексту: План) уводи се стратешка процена утицаја на животну средину којом се обезбеђују услови за интегрисање заштите животне средине у фазе и решења израде Плана. Стратешка процена као комплексан и целовит поступак сагледава простор за који се ради План са аспекта заштите и предлаже мере и решења којима ће на оптималан и рационалан начин бити остварена заштита животне средине.

Извештај о стратешкој процени утицаја Плана на животну средину састављен је из следећих поглавља:

1. Полазне основе
2. Општи и посебни циљеви стратешке процене и избор индикатора
3. Процена могућих утицаја са описом мера предвиђених за смањење негативних утицаја на животну средину
4. Програм праћења животне средине у току спровођења плана (мониторинг)
5. Коришћена методологија и тешкоће у изради
6. Начин одлучивања
7. Закључци (нетехнички резиме).

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

У полазним основама дат је приказ: циљева и концепције Просторног плана општине, циљева заштите животне средине из релевантних планских и секторских докумената, стања животне средине на подручју Просторног плана општине и основних питања у вези заштите животне средине релевантних за План генералне регулације, варијантна решења и резултата консултација.

1.1. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ

1.1.1. Правни основ за израду Плана чине:

- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 81/09-испр., 64/10-одлука УС, 24/11, 121/12, 42/13- одлука УС, 50/13- одлука УС, 98/13- одлука УС, 132/14 и 145/14),
- Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр.135/04, 36/09, 36/09-др.закон, 72/09- др.закон и 43/11-одлука УС),
- Правилник о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања (у даљем тексту: Правилник - "Сл. гласник РС" бр. 31/10, 69/10, 16/11),
- Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања („Сл. гласник Републике Србије“, број 92/08),
- Правилник о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу („Сл. гласник Републике Србије“, број 22/15),
- Одлука о изради Плана генералне регулације Мeroшине („Сл.лист града Ниша“ бр.86/09).

Према Одлуци о изради Плана генералне регулације Мeroшине („Сл.лист града Ниша“ бр.86/09), члан 8. за План генералне регулације Мeroшине обавезна је израда Стратешке процене утицаја на животну средину.

Стратешка процена утицаја Плана на животну средину (у даљем тексту: Стратешка процена) урађена је у складу са одредбама Закона о заштити животне средине, Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр.135/04 и 88/10), Закона о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр.135/04 и 36/09), Закона о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине ("Службени гласник РС", бр.135/04 и 25/15).

1.1.2. Плански основ

Са становишта заштите животне средине у поглављу Плански и други документи приказани су релевантни документи - просторни планови, секторски планови и други стратешки документи, који су од значаја за израду Просторног плана општине и стратешке процене утицаја на животну средину. У припреми циљева стратешке процене коришћени су циљеви и принципи заштите животне средине из ових релевантних докумената.

Плански основ за израду Плана чине:

- Просторни план Републике Србије 2010.-2020. (“Службени гласник Републике Србије” број 88/10),
- Регионални просторни план за подручје Нишавског, Топличког и Пиротског управног округа (“Службени гласник Републике Србије” број 1/13),
- Просторни план општине Мeroшина („Сл.лист града Ниша“ бр.78/12),
- Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног Плана Општине Мeroшина до 2024. Године на животну средину („Сл.лист града Ниша“ бр.78/12)

1.2. КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПЛАНА И ЊЕГОВ ОДНОС СА ДРУГИМ ПЛАНОВИМА

1.2.1.Обухват и граница Плана генералне регулације Мeroшине

Планско подручје обухвата грађевинско подручје насеља Мeroшина и Брест, и део ван грађевинског подручја насеља Мeroшина и Брест, у укупној површини од 381,60 ха.

У просторно-административном погледу, планско подручје обухвата делове КО Мeroшина, КО Брест и КО Баличевац у површинама:

Обухват	Површина (ха)	Површина (%)
КО Мeroшина	170,30	44,60
КО Брест	172,40	45,20
КО Баличевац	38,90	10,20
Укупно подручје Плана	381,60	100,00

Граница Плана утврђена је границама катастарских парцела, односно координатама тачака, и дефинисана је у аналитички координатама преломних тачака.

Граница плана почиње од југозапада ка североистоку, од преломне тачке бр.1 планираном регулацијом саобраћајнице и иде границама кат.парцеле 956/2,1844 (држ.пут Ђ реда бр.35 Мeroшина-Прокупље), 953/2, 952/6, 952/5, 952/4, 951/2, 950/6, 950/5, 950/3 и 949/1, затим границом и сече парцелу бр.948/1, сече кат.парцеле бр. 947/1, 990/1, 946/1, затим границом кат.парцеле бр.946/4, 1844, северозападном границом кат. парцела бр. 941/2, 940/4, 940/5, 939/2, затим границом и сече к.п.бр. 938/1, даље сече к.п.бр. 938/2, 926/1, 925/1, 925/2, 924/2, затим јужном границом к.п.бр. 924/2 и 923/2, даље сече к.п.бр. 922/2, 921/2, 920/4, 1844, 919 и 917/1 све до преломне тачке бр.32. Од тачке 32. граница наставља у правцу североистока западном границом к.п.бр.917/2 и 917/4, сече к.п.бр. 916, 915 I 914, затим иде северном границом к.п.бр. 912, западном и северном границом к.п.бр.894, северним границама к.п.бр.910/2 и 910/1 до преломне тачке бр.44 све у КО Мeroшина.

Од преломне тачке бр.44 граница се ломи ка северу, иде планираном регулацијом Крајковачке реке и сече к.п.бр.2348/2, 2348/3, 2345/2, 2346, 2342, 2341, 2340, 4272/3 (Крајковачка река), 1817/2, 1820/4, 1820/2, 1821, 4272/3, 1828, 1829, 1830, 1831, 1832, 1833, 1837/1, 1836, 1842 до преломне тачке границе бр.48. Од преломне тачке бр.48 граница Плана се ломи ка северу и иде западним границама к.п.бр.1842 и 1841/1, затим јужном и западном границом к.п.бр.1844, затим сече к.п.бр.1845/2, 1845/1, границом и сече парцелу 4272/3 (Крајковачка река), даље ка североистоку сече к.п.бр.1800 и 1920/1 (општински пут Мeroшина-Баличевац), затим наставља северозападном границом парцеле бр.1799/3, југозападном границом и сече к.п.бр. 4282 (атарски пут) све до преломне тачке бр.70. Даље граница Плана иде северозападном границом к.п.бр.1334, затим сече к.п.бр.4283 (држ.пут Ђ реда бр.417, деоница Мeroшина-Рожина), наставља северозападном границом к.п.бр.965 и 953/2 до преломне тачке границе бр.79. Од тачке 79 граница се ломи и сече к.п.бр.953/2, 955, 956, 957, одакле се граница опет ломи ка североистоку и иде северозападним

границама к.п.бр. 958, 959, 1360, 1361, 1362/2 и 1367 до преломне тачке бр.88. Од преломне тачке 88 граница се ломи ка југоистоку и иде границама к.п.бр.1367, 1712/1, 1717/3, сече к.п.бр.1711, даље иде границом к.п.бр.1717/1 до преломне тачке бр.100. Од преломне тачке бр.100 граница иде планираном регулационом линијом и сече к.п.бр.1693 и 1692 до преломне тачке бр.109 све у КО Баличевац.

Од преломне тачке бр.109 граница Плана наставља у правцу североистока северним границама к.п.бр. 87, 85/1, 85/2, 86/3, 86/2, северном и источном границом к.п.бр. 86/1, даље наставља северним границама к.п.бр.62, 61, 23, 22 све у КО Мeroшина (границом између КО Мeroшина и КО Баличевац) све до преломне тачке бр.126. Даље граница сече к.п.бр. 1649 и 1648 у КО Баличевац (планираном регулацијом улице) и наставља северним границама к.п.бр. 13, 12, 9, 8, 7, 6, 3, 2/1, 2/2, 1 све у КО Мeroшина до преломне тачке бр.135 (границом између КО Мeroшина и Баличевац).

Од преломне тачке бр.135 граница Плана наставља северним границама к.п.бр.2644, 2645, сече к.п.бр.3278 (атарски пут), иде источном границом к.п.бр.3278 до преломне тачке бр.138. Од преломне тачке бр.138 граница иде планираном регулацијом и сече к.п.бр.2637, 3277 (атарски пут), 2618, 3276 (атарски пут), 2544, 3275 (атарски пут), 2543, 3274 (атарски пут), 2420, 71/1, 107, 3271 (општински пут Мeroшина-Ниш), наставља ка југоистоку и сече к.п.бр. 2704, 2711/1, 2712, 2713, 2714, 2715, 2716, 2717, 2718, 2719, 2720, 2721, 2722, 2723, 2724, 2725, 2726, 3270 (државни пут Ib реда бр. 35-деоница Мeroшина-Ниш) све до преломне тачке бр.166. Од преломне тачке бр.166 граница наставља ка југозападу планираном регулацијом саобраћајница и сече к.п.бр. 2752, 3300 (атарски пут), 2749, 3302 (атарски пут), 2836, 3304 (атарски пут), 2835, 3306 (атарски пут), 2812, 3307 (атарски пут), 2887, 3308 (атарски пут), 3057, 3056, 3055, 3054, 3053, 3052 све у КО Брест- до преломне тачке бр.176 све у КО Брест.

Даље граница Плана иде ка југозападу источном границом к.п.бр. 3051, даље граница иде планираном регулацијом саобраћајница и сече к.п.бр. 3312 (атарски пут), затим иде северним границама к.п.бр. 658/3 и 658/2, даље границом и сече к.п.бр. 3137, сече к.п.бр. 3138, 3139, 3140, 3141, 3142, 3143 до преломне тачке бр.188. Од преломне тачке бр.188 граница даље иде ка југоистоку и сече к.п.бр. 3313 (локални пут Брест-Градиште), 3242, 2388 (Крајковачка река), даље иде источном и јужном границом к.п.бр. 719/1, јужном границом к.п.бр. 718, источним границама к.п.бр.778/2, 770/3, затим сече к.п.бр.2403 (некатегорисани пут) све до преломне тачке бр.198, све у КО Брест. Од преломне тачке бр.198 граница Плана иде ка северозападу планираном регулацијом саобраћајнице и сече к.п.бр. 1135/6, 1135/5, 1135/4, затим се ломи ка југу и иде источном границом парцеле 1135/1, затим сече к.п.бр. 1134, 1133, 1127 и 2406 (некатегорисани пут) до преломне тачке бр.204. Од преломне тачке бр.204 граница иде ка западу јужним границама к.п.бр. 2406 и 2403 (локални, некатегорисани путеви) све до преломне тачке бр.235, све у КО Брест.

Од преломне тачке бр.235 граница наставља ка западу јужном границом к.п.бр.1845/1 (некатегорисани пут), затим сече к.п.бр.819, 820 и 821 и наставља јужном границом к.п.бр.1845/1 (некатегорисани пут), сече јужном границом к.п.бр.1845/1 (некатегорисани пут) 1844 (државни пут Ib реда бр.35, деоница Мeroшина-Прокупље) све у КО Мeroшина, где граница Плана долази до почетне тачке описа границе Плана-преломне тачке бр.1.

Грађевинско подручје чини изграђено земљиште и неизграђено земљиште (предвиђено за развој насеља, тј. за заштиту, уређење или изградњу објеката у планском периоду). Граница планираног грађевинског подручја идентична је граници Плана и описана текстулано и аналитички-координатама преломних тачака границе Плана.

1.2.2. Циљеви и задаци плана

Основни циљ израде Плана генералне регулације (у даљем тексту: "План") је

стварање услова за уређење и изградњу на подручју целог насеља Меровина, са деловима насеља Брест и Баличевац, при чему су испоштоване одреднице просторно-планске документације вишег реда. Планом ће се утврдити намена површина које се планирају, границе површина за јавне и остале намене, трасе и капацитети за саобраћајну, енергетску и комуналну инфраструктуру и услови за уређење простора у складу са наменом.

План представља основ за даљу урбанистичку разраду - израду планова детаљне регулације, урбанистичких пројеката и пројеката парцелације/препарцелације, као и за издавање информација о локацији и локацијских услова.

1.2.3. Однос са другим плановима и програмима

ПРОСТОРНИ ПЛАН РЕПУБЛИКЕ ("Службени гласник РС", бр. 88/10)

Као стратешки развојни документ, Просторни План Републике Србије припремљен је за временски период до 2021. године. У Просторном плану Републике Србије предвиђен је развој у области привреде и инфраструктуре, повећања броја становника и заштита животне средине, природних и културних вредности. Сходно постулатима одрживог развоја и заштите животне средине, предвиђено је одрживо коришћење природних ресурса – минералних сировина, вода, пољопривредног, шумског и грађевинског земљишта уз унапређење квалитета и рационалност при коришћењу, као и уз веће коришћење обновљивих извора енергије. Предвиђена је такође и заштита и унапређење биодиверзитета, природних и културних добара и предела. Привредни развој У Просторном плану Републике Србије се остварује развојем ефикасне и одрживе привреде утемељене на регионалним и локалним капацитетима и заснован је на развоју индустријских зона, малих и средњих предузећа и туризма. Просторним планом предвиђено је унапређење стања, квалитета и приступачности инфраструктурних система - саобраћајница, хидротехничких, енергетских и телекомуникационих објеката и унапређење управљања отпада. Ублажавање негативних тенденција демографског развоја, равномернији територијални размештај становништва, праћен демулолизацијом, унапређење квалитета живота, уравнотежен урбани развој, коришћење културног наслеђа као развојног ресурса, очување предела и развој и уређење села, основни су концепти Просторног плана у области становништва и мреже насеља. Унапређење животне средине, заштита и одрживо коришћење културних и предеоних вредности саставни је део развоја предвиђеног Просторним планом.

Као основни циљеви у заштити животне средине на подручју Републике издвајају се:

- Заштита и одрживо коришћење природног и културног наслеђа и природних ресурса чиниће основ идентитета Србије и њених регионалних целина, али и основу будућег привредног/туристичког развоја.
- У складу са приоритетима просторног развоја Србије, биће потребно инсистирати на даљем развоју мрежа вредних/заштићених природних целина и културних предела са посебним нагласком на еколошки, односно, културно осетљивим подручјима.

Природно и културно наслеђе ће бити штићено, уређивано и коришћено према европским стандардима, са посебним задатком повећања заштићених природних целина и систематизацијом културног наслеђа, као и имплементацијом Фирентинске конвенције о пределу, европских и светских конвенција о заштити културног наслеђа, конвенција и декларација које се односе на биодиверзитет, природне подсистеме и друга документа.

*Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног плана
Републике Србије на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 88/10)*

Стратешка процена утицаја на животну средину је поступак који обезбеђује услове за одговарајућу заштиту животне средине у току израде Просторног плана.

Проблеми животне средине обухваћени стратешком проценом односе се на: постојање подручја са изузетно загађеном животном средином и великим притисцима на простор, ресурсе и становништво; осетљива подручја у погледу загађивања и притисака на животну средину; потреба за рационалним коришћењем природних ресурса; и управљање чврстим отпадом. У току израде Стратешке процене нису разматрани следећи проблеми: управљање ризиком од технолошких удеса и природних непогода; климатске промене и заштита озонског омотача; и смањење буке, вибрација, јонизујућег и нејонизујућег зрачења.

У оквиру стратешке процене су припремљена два варијантна решења за релевантне секторе Просторног плана. Прво варијантно решење се односи на нереализовање Просторног плана, а друго на реализовање Просторног плана. На основу резултата за варијантна решења закључено је да је реализовање Просторног плана, повољније са аспекта заштите животне средине.

За смањење негативних и увећање позитивних утицаја Просторног плана на животну средину потребно је припремити одређена решења и мере којима ће бити предвиђена нова просторна диференцијација према степену загађивања и притисака на животну средину, у којој ниједно подручје више није у категорији веома загађене животне средине.

Праћење стања животне средине обезбеђује се у оквиру редовног мониторинга ваздуха, вода и земљишта.

Стање животне средине одређено је различитим факторима, од којих су најзначајнији постојање урбаних и енергетско - индустријских подручја са великом концентрацијом становника, индустрије и саобраћаја, која врше притисак на животну средину и простор и имају за последицу угрожен квалитет животне средине са једне стране и рурална и заштићена подручја са трендом депопулације, у којима је животна средина у већој или мањој мери очувана, са друге стране.

Квалитет **ваздуха** условљен је емисијама SO₂, NO_x, CO, чађи, прашкастих материја и других загађујућих материја које потичу из различитих објеката и процеса. Као главни извори загађивања ваздуха наводе се: продукти сагоревања горива у домаћинствима, индивидуалним котларницама и индустрији (застарела технологија, недостатак постројења за пречишћавање димних гасова, лош квалитет горива за грејање), саобраћај (лош квалитет моторног горива (оловни бензин), употреба старих возила која се лоше одржавају, неадекватни технички стандарди за возила), грађевинарство, неадекватно складиштење и одлагање нуспродуката, депоније отпада и др.

Квалитет површинских **вода** претежно је условљен радом индустријских постројења, пољопривредном производњом, као и појавом дуготрајних сушних периода. Главне изворе загађења површинских вода представљају нетретиране индустријске и комуналне отпадне воде, дренажне воде из пољопривреде, оцедне и процедурне воде из депонија, као и загађења везана за пловидбу рекама и поплаве.

Ерозија представља један од основних узрока деградације **земљишта**, односно погоршања његовог квалитета. Извори загађења земљишта су последица људских активности и у њих спадају: отпадне воде (индустријске, пољопривредне и воде из домаћинства), загађивачи пореклом из атмосфере, који земљиште контаминирају спирањем падавинама или седиментацијом и чврст отпад различитог порекла. Земљиште је

у мањој или већој мери деградирано. Угрожено је пољопривредно, водно, шумско и грађевинско земљиште.

Комунална **бука** потиче највећим делом од саобраћаја, док су индустрија, мала привреда, грађевинарство и друге активности од мањег значаја.

Притисак на **заштићена природна добра и биодиверзитет** се највише одражава на стање шумских и осетљивих екосистема. Основни проблеми у области заштите шума су недовољна шумовитост, бесправна сеча, неадекватан мониторинг, шумски пожари итд.

Степен коришћења **обновљивих извора енергије** је веома низак, изузев искоришћавања богатстава у минералним и термоминералним водама, захваљујући сложеној геолошкој грађи терена и повољним хидрогеолошким односима.

Извод из Регионалног просторног плана за подручје Нишавског, Топличког и Пиротског управног округа ("Службени гласник РС" број 1/13)

Према РПП општина Меровина припада категорији:

- општинских центара III реда- као рурална насеља у процесу трансформације у урбана, прерасла у општинске центре;
- микроразвојних центара у које спадају урбана и рурална насеља која су центри заједница насеља са општим или специфичним функцијама.

Општина Меровина припада подручјима погодним за интензивну ратарско – повртарску производњу.

Основни потенцијали за развој привреде су: обиље квалитетног пољопривредног земљишта, резерве шљунка, песка, водни ресурси за наводњавање, алтернативни извори енергије (посебно ветар, биомаса и др.) и други ресурси од значаја за развој агрокомплекса. Поред ових, велики потенцијал развоју привреде на подручју Просторног плана чине изграђени привредни капацитети (производни, услужни, инфраструктурни капацитети), услужни капацитети, крупна регионална инфраструктура (аутопутеви, енергетска инфраструктура, телекомуникације), и комунална инфраструктура, јавне службе, итд. Прерађивачка индустрија је водећа делатност у Меровини. Једна од најповољнијих зона за смештај привредних (производних и услужних) капацитета је Меровина (Привредна зона у Александрову и Балајнцу и потенцијална заједничка радна зона за Југ Богдановац, Костандиновац и Доњу Расовачу).

На пољу саобраћајне инфраструктуре План претпоставља подизање квантитета и квалитета путне мреже, применом следећих решења:

- Повећање саобраћајне доступности подручја Просторног плана и подизање квалитета саобраћаја на државним путевима I реда: изградом планске и пројектне документације за део аутопута Е-80 - државног пута I реда бр. 25 (Ниш – Прокупље – Куршумлија) чиме се у ширем појасу пута I реда бр. 25, планом резервише потенцијални коридор као и активности на изградњи деонице Ниш – Прокупље у дужини од око 23км; побољшањем услова живота у насељима изградњом обилазница Прокупља, Меровине, Сврлига на путном правцу број 25,
- Комплетирање мреже (реконструкција и изградња), модернизација, рехабилитација, и појачано одржавање на државним путевима II реда,
- Реконструкцијом и изградњом локалне путне мреже.

Топлички систем ослања се на акумулацију у изградњи "Селова" на реци Топлици, са које ће се водом снабдевати насеља у општинама: Куршумлија, Блаце, Прокупље, Житорађа, Меровина, Дољевац и Ниш.

Где год је могуће треба груписати насеља за изградњу ППОВ.

У погледу заштите од поплава и уређења корита водотока, на подручју Региона, неопходни су следећи радови: у општини Меровина радови на регулацији водотока и за заштиту од поплава: на деоници Крајковачке и Југбогдановачке реке.

Основна стратегија даљег развоја електроенергетског система је да створи оптимално решење сигурног, квалитетног и економичног снабдевања електричном енергијом потрошача.

Регионални план предвиђа градњу крака магистралног гасовода МГ-11-02 ка Блацу, Куршумлији и Косову. На краку магистралног гасовода МГ-11-02, у захвату просторног плана, планира се: ГРЧ „Житорађа“, са кога ће се одвојити крак гасовода на коме ће се изградити ГМРС „Житорађа“ за снабдевање гасом потрошача у општинама Житорађа и Меровина.

Просечна годишња вредност енергије сунчевог зрачења за територију која се налази у захвату плана износи од 4 до 4.2 kWh/m²/дан (хоризонтална мерна површина), а вредности се крећу и изнад 4.8 kWh/m²/дан (мерна површина под углом 30о према југу) тако да подручје плана спада у подручја повољна за експлоатацију енергије сунца.

Телекомуникациона инфраструктура-Планирана је и градња нових оптичких каблова. У наредном периоду треба очекивати даљи пораст тражње мобилних услуга, значајан развој видео услуга и повећање удела мобилног Интернета и свих његових пратећих услуга.

У области управљања комуналним отпадом предвиђа се систематско затварање, ремедијација и рекултивација постојећих општинских депонија и изградња 1 рециклажног дворишта на територији општине Меровина.

Извод из Просторног плана општине Меровине („Сл.лист града Ниша“ бр.78/12)

„1.3. Извод из Концепта плана“

Највреднији природни потенцијал којим располаже општина Меровина је пољопривредно земљиште које пружа услове за разноврсну пољопривредну производњу па је пољопривреда основна привредна делатност.

Зона интензивне урбанизације захвата централни део планског подручја, односно интензивно урбанизован простор са обе стране стране државног пута I реда бр. 25 и представља осовину привредног развоја где је сконцентрисан највећи број новоизграђених привредних капацитета. Осовина уз државни пут I реда бр. 25 остаће центар привредних активности и зона концентрације услуга и становништва и наставити да се развија као привредно и институционално чвориште у коме уз јавне и привредне садржаје преовлађују мешовита и непољопривредна домаћинства. Насеља су компактне структуре и свој привредно-економски развој базирају на пољопривреди.

„2. ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА“

2.1.4. Грађевинско подручје- Изградња ће се првенствено реализовати путем реконструкције, у оквиру граница постојећег грађевинског подручја, затим као интерполација у изграђеном ткиву, а потом и на неизграђеном проширењу грађевинског подручја, док је изградња путне мреже планирана претежно на трасама постојећих локалних, шумских и некатегорисаних путева. Интензивна урбанизација предвиђа се дуж трасе ДП I реда М-25 (ДП I Б реда бр. 14).

2.2.3. Воде и водно земљиште- Основна планска решења у циљу заштите вода и водног земљишта су:

- Израда елабората и успостављање зона санитарне заштите локалних изворишта водоснабдевања;

- Заштита и уређење вода треба да обухвати све сливне површине на планском подручју;
- Потпуна санитација насеља и изградња канализационих система за одвођење употребљивих и атмосферских вода и њихово контролисано испуштање у водопријемнике након пречишћавања;
- Изградња планираних постројења за пречишћавање отпадних вода за групе насеља;

На водотоцима где се стекну повољни услови у смислу рационалног коришћења водног потенцијала и економске исплативости могу се градити мини-хидроелектране.

Окосницу заштите од поплава представљаће линијски системи за пасивну заштиту, тј. системи одбрамбених насипа уз њихово комплетирање, доградњу, реконструкцију и одржавање.

2.3.1. Становништво- Основне планске претпоставке при креирању демографске политике и креирању просторног демографског развоја планског подручја су: покретање привредних активности (као покретача позитивних смерова миграционих кретања и пораста стопе природног прираштаја), побољшање нивоа комуналне и саобраћајне инфраструктуре (нарочито у руралном подручју) и повећање нивоа базичних услуга (социјалних, здравствених, птт услуга и сл. - као основе за побољшање услова живота и рада становништва). Испуњење ових планских претпоставки омогућиће задржавање становништва и допринети смањењу одласка младог и образованог становништва у веће градове Србије (Београд, Ниш, Прокупље) и у иностранство.

2.3.3. Организација јавних служби- За све капацитете који се Просторним планом задржавају, планирана је могућност реконструкције или проширења у оквиру постојећих локација (грађевинских парцела и комплекса);

За поједине услуге планирана је пренамена и адаптација постојећих објеката јавне намене који су тренутно запуштени или су ван функције (планирани мултифункционални центри у оквиру нефункционалних објеката домова културе, школских објеката и сл.), односно адаптација простора за одређену намену у оквиру постојећих објеката јавне намене који су у функцији (адаптација простора за услуге предшколског образовања у оквиру постојећих школа, услуга социјалне заштите у оквиру постојећих амбуланти, здравствених станица и сл.).

Образовање- Предшколска установа "Полетарац" наставиће да своје активности обавља у расположивом простору у Меровини и још 9 насеља, у складу са важећим нормативима и стандардима. Основна настава (четворогодишња и осмогодишња), осим у матичној школи у Меровини, биће организована у свим школским објектима сеоских насеља који су тренутно у функцији.

Здравствена заштита- Основно планско решење је задржавање, реконструкција, инфраструктурно и техничко опремање постојећих садржаја у области примарне здравствене заштите на целокупном планском подручју.

Здравствена заштита животиња на планском подручју планирана је у оквиру постојећих капацитета ветеринарске станице у Меровини (уз могућност проширења), уз континуиран рад на терену и обилазак сеоских насеља.

Социјална заштита - Услед повећаног интересовања за услугама Центра за социјални рад у Меровини, нарочито стационарног типа, предвиђа се могућност изградње смештајних капацитета, не само за задовољење потреба старих лица, већ и осталих корисника социјалне заштите и помоћи (малолетна и пунолетна лица са посебним потребама). У оквиру ових капацитета могуће је планирати и простор за различите видове социјалне заштите (дневни центар, дечји центар, саветовалиште за брак и породицу и сл.).

Спорт и рекреација - У општинском центру Мерошина-Брест планирана је изградња затвореног спортског објекта, како за потребе ученика основне школе, тако и за потребе осталог становништва на планском подручју. У осталим насељима потребно је обезбедити адекватне услове за различите активности.

Култура - Постојећи капацитети Дома културе и Народне библиотеке у насељу Мерошина задовољиће потребе становништва у планском периоду, уз могућност проширења постојећих капацитета или увођења нових културних садржаја у постојећем простору.

2.4. Просторни развој и дистрибуција привредних делатности- развој привреде засниваће се на следећим стратешким приоритетима развоја:

- Развој сектора прерађивачке индустрије- могућ је захваљујући развијеној пољопривредној производњи чији производи представљају добру сировинску основу за развој овог сектора привреде.
- Развој сектора услуга – развој овог сектора омогућава ново запошљавање подршком приватном предузетништву за оснивање и интензивнији развој трговине на велико и мало, развој производног и услужног занатства, саобраћајних услуга, активности у вези са некретностима, развој грађевинарства, али и развој базичних услуга (образовања, здравствене и социјалне заштите, птг и комуналних услуга и др.);
- Развој сектора малих и средњих предузећа и предузетништва (МСПП) - Развој овог сектора је могућ предузимањем мера и пружањем подстицаја оснивању мини и микро предузећа у секторима пољопривреде, пољопривредно-прехрамбене индустрије, туризма и делатностима терцијалног сектора (трговине, занатства и домаће радиности). И у Стратегији одрживог развоја општине Мерошина 2011-2015. године дефинисана је визија развоја по којој је општина Мерошина "лидер у прерађивачкој производњи и туризму – подстичући тиме економски развој, отварање нових радних места и нових инвестиција у циљу унапређења квалитета живота својих суграђана".
- Туристичка зона "А"- Општински центар Мерошина-Брест биће центар организовања туристичке понуде општине у коме је потребно реконструисати и изградити смештајне и угоститељске капацитете. Са аспекта транзитног туризма највећи значај има друмски међународни транзитни правац I степена ДП I реда М-1 (ДП I А реда бр. 1)* (Е-75) и међународни транзитни правац II степена који представља ДП I реда М-25 (ДП I Б реда бр. 14)*. У том смислу ће се првенствено користити чињеница да се путници у транзиту по правилу не удаљавају од главних саобраћајница, те ће се уз исте формирати одговарајућа понуда (мотели, бензиске станице, одморишта и сл.). Развој туризма у овој зони усмераваће се више ка спортско-манifestационом, транзитном и излетничко-рекреативном туризму.

2.6.1. Саобраћај - Основна планска решења односе се на:

- Повећање саобраћајне доступности планског подручја државним путевима I реда и то: ДП I реда М-25 (ДП I Б реда бр. 14) (Ниш-Прокупље-Приштина) као сегменту међународног пута Е-80 који је планиран као потенцијални путни коридор Ниш-Приштина-Пећ-Чакор (граница Републике Црне Горе)-веза са аутопутем Београд-Јужни Јадран;

- Комплетирање мреже (реконструкција и изградња), модернизација, рехабилитација и појачано одржавање на државним путевима II реда и то: државни пут II реда Р-245а (општински пут Мeroшина-Облачина-Мали Јастребац)*;
- Реконструкција локалне путне мреже;
- Изградња нове локалне путне мреже - потребно је изградити нове општинске путеве на трасама: Мeroшина-Баличевац, "Таткова земуница"-ДП II реда Р-245а (општински пут Мeroшина-Облачина-Мали Јастребац) и Чубура-ДП II реда Р-245а (општински пут Мeroшина-Облачина-Мали Јастребац);

2.6.2. Водопривредна инфраструктура

Водоснабдевање- Сва насеља у општини снабдеваће се са регионалног система "Селова", у оквиру кога је за то подручје предвиђено обезбеђење количина од 100 l/s, у које би били интегрисани и постојећи водоводни системи. Као прелазно решење, до довођења воде из система "Селова", могуће је користити систем водозахвата из акумулације на Крајковачкој реци. У првој фази ће се снабдевање насеља вршити са локалних изворишта подземних вода, а они ће се задржати и касније, са одговарајућом заштитом, као резервни систем, односно за потребе коришћења техничке воде у пољопривредне и друге сврхе. Неопходно је дефинисати и успоставити зоне санитарне заштите око свих изворишта како би се спречило њихово загађивање. Обнова и реконструкција постојеће мреже у циљу смањивања губитака представљаће приоритетну активност у овој фази.

Канализација- Потребно је извршити реконструкцију и доградњу постојеће канализације у насељу Мeroшина и изградити канализационе мреже у свим насељима на планском подручју. Пре испуштања потребна је изградња ППОВ (постројење за пречишћавање отпадних вода) у већини насеља, односно групама насеља.

Одбрана од поплава и регулација река- Радови на уређењу водотока усмераваће се на обезбеђење стабилности и функционалности линијских система за заштиту од поплава (насипа). Уређење корита треба спроводити тако да буде уклопљено у природни амбијент што подразумева употребу природних материјала као што су земља, камен, зелени појасеви вегетације и сл. Заштита од поплава насеља и приобаља водотока, као и пољопривредног земљишта треба да буде најмање од педесетогодишњих великих вода. Потребан појас у коме се не могу градити објекти за Крајковачку реку износи око 30m;

2.6.3. Енергетска инфраструктура- Развој електроенергетике засниваће се на изградњи и доградњи дистрибутивних водова и трафостаница 35 kV и 10 kV за сигурније задовољење све већих потреба потрошача. Мрежа 10 kV у највећем делу територије општине Мeroшине изводиће (задржати) се као надземна и као "антенска", сем у насељу Мeroшина, где ће се градити као кабловска - "затворена" са радом у "отвореном прстену".

Гасификација и топлификација- Планира се дистрибутивна гасоводна мрежа, а као примарни енергент у домаћинствима, индустрији и осталих корисника планира се природни гас.

2.6.5. Комунална инфраструктура- Планска решења у области управљања комуналним отпадом заснована су на концепту регионалног управљања отпадом за подручје нишког региона.

У циљу ефикаснијег управљања отпадом на планском подручју и решавања проблема сакупљања отпада са сеоског подручја обавезно је формирање једног рециклажног дворишта у насељу Мeroшина чија ће локација бити дефинисана планом генералне регулације општинског центра.

„3. ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА“

3.1.4. Грађевинско земљиште

Изградња ће се првенствено усмеравати на изграђено земљиште насељских центара. Изградња поред државних путева I и II реда, општинских путева могућа је на основу следећих смерница:

- Обезбедити инфраструктурну опремљеност електричном, водоводном, канализацијом и телекомуникационом мрежом;
- Забрањује се изградња у инфраструктурним коридорима државних путева I реда и општинских путева изван грађевинског подручја;
- Забрањена је изградња привредних објеката који подлежу обавези изради "Процене утицаја на животну средину" у зонама претежно стамбене намене;
- Погоне у области производње и услуга развијати уз увођење нових технологија са смањеним негативним утицајем на животну средину;
- Пословање усмеравати на агрокомплекс и прераду пољопривредних производа, у зони побрђа и зони интензивне пољопривреде (складишта, хладњаче, млинове, силосе, коришћење природних ресурса, алтернативних извора енергије и сл.), док је у зони интензивне урбанизације предност даје привредним делатностима са већим потребама у виду инфраструктурне опремљености;
- Легализацију постојећих и изградњу нових објеката у засеоцима првенствено вршити у оквиру основне намене;
- Јавне и комерцијалне садржаје (просвета, здравство, култура, привреда, трговина и сл.) предвидети у централним деловима насеља уз поштовање локација постојећих садржаја.

Грађевинско подручје насеља уређује се за следеће намене:

Стамбена зона С1 – Становање у централном делу насеља, са директним приступом на главне насељске саобраћајнице, које поред услужних делатности имају додатну могућност бављења трговином, угоститељством, занатством, туризмом и административним пословима. У овој зони препоручује се постепено смањивање економског дела дворишта (укидањем постојећих сточних стаја, ђубришта и магацина сточне хране) у корист стамбено–пословног.

Стамбена зона С2 – Индивидуално становање са услужним делатностима и економским објектима, заступљено у ободном делу грађевинског подручја насеља.

Привредне делатности – Привредни развој усмерен је првенствено ка центрима заједнице насеља и према насељима са ограниченим степеном централитета, али се у оквиру читаве зоне директног спровођења плана даје се могућност за обављање привредних делатности сваком насељу, и то као:

- Пољопривредни комплекси;
- Фарме за узгој стоке;
- Производне и комерцијалне делатности.

Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2015. године

Приоритети ове стратегије из 2005. године значајни за Стратешку процену од краткорочног значаја сукоришћење нових енергетски ефикаснијих и еколошки прихватљивих технологија и уређаја, а од дугорочног значаја технолошка модернизација енергетских објеката и система, повећање енергетске ефикасности у производњи, дистрибуцији и коришћењу енергије и коришћење нових обновљивих извора енергије.

Водопривредна основа Србије

Основни циљ одопривредне основе је:

Одржавање и развој водног режима којим се обезбеђују најповољнија и најцелисходнија техничка, финансијска и еколошка решења за јединствено управљање водама, заштиту од штетног дејства вода, заштиту вода и коришћење вода. Водопривредна основа Србије има задатак да обезбеди остваривање основног стратешког циља, водећи рачуна о интересима појединих водопривредних области и грана и у великој мери супростављеним захтевима осталих корисника простора.

Имајући у виду природне карактеристике подручја Србије, просторни и временски размештај ресурса вода и њихових корисника, као и међусобну интеракцију коришћења вода, заштите вода и заштите од вода, водама на читавој територији Србије мора се газдовати интегрално, јединствено, комплексно и рационално, са гледишта свих наведених аспеката, а у склопу интегралног уређења, коришћења и заштите свих ресурса и потенцијала на простору Србије.

Посебни циљеви значајни за заштиту животне средине су:

- рационално коришћење вода;
- рационално управљање водама;
- осигурање заштите и унапређење квалитета вода до коришћења за предвиђене намене;
- заштита и унапређење животне средине и квалитета живота;
- заштита од поплава, ерозија и бујица;
- заштита и ревитализација угрожених екосистема;
- антиерозионо газдовање шумама;
- очување и унапређење природних и створених ресурса и вредности.

Национална стратегија привредног развоја Републике Србије 2006.-2012. године

Национална стратегија посвећује пуну пажњу равномерном регионалном развоју Републике Србије. Поред равномерног регионалног развоја значајни циљеви ове стратегије су одрживи развој, рационално коришћење енергије и коришћење обновљивих извора енергије.

Циљеви заштите животне средине у овој стратегији су:

- Унапређење система контроле квалитета животне средине;
- Подстицање одрживог коришћења природних ресурса, смањење потрошње енергије и сировина и стимулисање рециклаже отпада;
- Смањење загађења ваздуха из сектора енергетике, индустрије, транспорта узроковано емисијом (CO₂, CO, NO_x, честице, специфичне загађујуће материје, гасови са ефектом стаклене баште);
- Смањење загађења земљишта, површинских и подземних вода опасним материјама и отпадом.

Национални програм заштите животне средине Републике Србије

Устав Републике Србије предвиђа право на здраву животну средину као једно од основних права и слобода сваког грађана, чланом 74. Уставом је утврђено да је Република Србија надлежна за заштиту животне средине и заштиту и унапређење флоре и фауне. Закон о заштити животне средине (Службени гласник РС, број 135/04) прописује да се Национални програм заштите животне средине израђује у периоду од десет година.

Општи циљеви програма заштите животне средине су интеграција политике заштите животне средине са економском и политиком других сектора и унапређење система контроле квалитета животне средине.

Посебни циљеви су:

У области **квалитета ваздуха и климатских промена:**

- Израда катастра загађивача и биланса емисија, унапређење програма мониторинга и процене квалитета амбијенталног ваздуха, успостављање аутоматског мониторинга на значајним емитерима.

Побољшање квалитета ваздуха у складу са стандардима, смањењем емисија из сектора енергетике, индустрије, транспорта и др.;

- Дефинисање зона и насеља, припрема и спровођење акционих планова за побољшање квалитета ваздуха у подручјима где је ниво загађујућих материја већи од прописаних граничних вредности.

- У области квалитета вода:

- Успостављање зона заштите и одрживог коришћења налазишта подземних вода;

- Побољшање квалитета воде у водотоковима смањењем испуштања непречишћених индустријских и комуналних отпадних вода;

- Обезбеђење ревитализације и функционисања постојећих уређаја за пречишћавање отпадних вода насеља;

- Обезбеђење пречишћавања комуналних отпадних вода у насељима у којима постоји организовано снабдевање водом и које значајно утичу на непосредни реципијент и на квалитет вода у осетљивим зонама;

- Повећање степена обухваћености јавним канализационим системима на 65% становника до 2015. године;

- Обезбеђење квалитета воде за пиће у насељима и проширење централизованог водоводног система на изабрана сеоска подручја са незадовољавајућим квалитетом воде;

- Рационализовање потрошње воде код индивидуалних потрошача.

У области **заштите земљишта**: смањење земљишта угроженог ерозијом за 20% извођењем антиерозионих радова и увођењем ефективних мера за контролу ерозије;

У области **заштите природе, биодиверзитета и шума**:

- Израда пописа биодиверзитета, посебно пописа угрожених екосистема и станишта ретких и ендемичних врста;

- Успостављање мониторинга компоненти биодиверзитета;

- Очување, унапређење и проширење постојећих шума (повећање површина под шумама и унапређење структуре шума).

У области **управљања отпадом**:

- Повећање броја становника обухваћених системом сакупљања отпада на 80%

- Увођење одвојеног сакупљања и третмана опасног отпада из домаћинства и индустрије;

- Успостављање регионалне санитарне депоније у сваком региону;

- Обезбеђење капацитета за спаљивање (инсинерацију) органског, индустријског и медицинског отпада;

- Санирање постојећих сметлишта која представљају највећи ризик по животну средину;

- Повећање стопе поновног искоришћења и рециклаже амбалажног отпада (стакло, папир, картон, метал и пластика) на 25% од његове количине;

- Постизање стопе од 25% за поновну употребу/поновно искоришћење/рециклажу електричног и електронског отпада;

- Увођење компостирања зеленог отпада.

У области **заштите од буке**: успостављање циљаног мониторинга буке на најфреквентнијим саобраћајницама и смањење емисије буке у најугроженијим локацијама;

У области **заштите од удеса**: успостављање и развој система за управљање ризиком и одговором на хемијски удес у индустрији и транспорту;

У сектору **индустрије**:

- Смањење емисије SO₂, NO_x, суспендованих честица и других загађујућих материја за постојећа индустријска постројења која не задовољавају ЕУ стандарде;

- Обезбеђење пречишћавања индустријских отпадних вода ревитализацијом постојећих уређаја и изградњом нових постројења за пречишћавање отпадних вода из индустрија које испуштају опасне материје;

- Увођење чистије производње и система управљања заштитом животне средине (ЕМС) у индустријска постројења;

- Имплементација интегрисаног система дозвола за индустријска постројења у складу са Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађења животне средине;

- Ремедијација контаминираниог земљишта у индустријским комплексима;

- Повећање енергетске и сировинске ефикасности у индустрији и смањење стварања отпада.

У сектору *енергетике*:

- Повећање ефикасности енергетског сектора и смањење стварања отпада;

- Повећање обима коришћења обновљивих извора енергије и гаса;

- Повећање енергетске ефикасности и смањење губитака топлоте у дистрибутивној мрежи;

У сектору *пољопривреде и шумарства*:

- Развијање свести пољопривредних произвођача у области животне средине развојем и промоцијом кодекса добре пољопривредне праксе;

- Увођење система контролисане производње и употребе ђубрива и пестицида на пољопривредном земљишту ради смањења утицаја на животну средину;

- Унапређење управљања заштитом животне средине на сточним фармама и погонима за прераду;

- Развој органске пољопривреде;

- Унапређење система одрживог газдовања, посебно у приватним шумама.

Стратегија пољопривреде Србије

Циљеви који су од значаја за Просторни план општине и стратешку процену су:

- Обезбеђење потрошача храном која задовољава потребе у погледу квалитета и безбедности;

- Осигурање подршке животном стандарду за људе који зависе од пољопривреде а нису у стању да својим развојем прате економске реформе;

- Осигурање подршке одрживом развоју села;

- Заштита животне средине од утицаја пољопривредне производње.

- Од значаја је подстицање пољопривредника на очувању природних добара односно одређених типова животне средине (еколошки пољопривредни програми), развој и подстицање органске пољопривреде, као и доношење локалних акционих планова руралног развоја.

Стратегија развоја шумарства Републике Србије

Као основни циљ стратегије развоја шумарства Републике Србије је очување и унапређивање стања шума и развој шумарства као привредне гране. Ово се постиже спречавањем смањења површине под шумама, одрживим газдовањем шумским ресурсима уз рационално коришћење, повећање, унапређење и заштиту и одржавање еколошке равнотеже, укључивањем циљева и мера развоја шумарства у програме руралног развоја. Шуме и функције шума су од далекосежног значаја за унапређење животне средине и заштиту природе. Ово се пре свега огледа у унапређењу одрживог газдовања шумама у заштићеним природним добрима, одрживом коришћењу и валоризацији биодиверзитета шума и система заштите, коришћења и управљања свим функцијама шума у оквиру одрживог развоја, а нарочито у погледу заштитних и регулаторних функција у односу на елементе животне средине ваздух, воду, земљиште, пределе, буку, ублажавање климатских промена итд. Одрживо газдовање шумама се односи и на одрживо газдовање фауном,

односно стварање оптималних услова за заштиту и унапређивање стања аутохтоне дивљачи и реинтродукцију исте.

Стратегија локалног одрживог развоја

Национална стратегија одрживог развоја дефинише одрживи развој као циљно оријентисан, дугорочан, непрекидан, свеобухватан и синергетски процес који утиче на све аспекте живота (економски, социјални, еколошки и институционални) на свим нивоима. Одрживи развој подразумева израду модела који на квалитетан начин задовољавају друштвено-економске потребе и интересе грађана, а истовремено уклањају или знатно смањују утицаје који прете или штете животnoj средини и природним ресурсима.

Стратегија дефинише циљеве, мере и активности којима ће се створити услови за одрживи развој на локалном нивоу. Циљеви од значаја за Просторни план општине и стратешку предметног Плана процену су:

- Унапређивање заштите животне средине на локалном нивоу;
- Рационално управљање ресурсима;
- Рационална потрошња необновљивих и подстицање коришћења обновљивих ресурса;
- Увођење система мониторинга животне средине за подручја општина.

Стратегија регионалног развоја Републике Србије 2007.-2012.

Стратегија регионалног развоја Републике Србије представља стратешки развојни документ из области регионалног развоја који на конзистентан и целовит начин дефинише основне развојне приоритете регионалног развоја земље и начине њиховог остваривања у наредним годинама.

У области заштите животне средине као основни циљеви издвајају се:

- на локалном нивоу јачање институционалних капацитета и финансирање заштите животне средине;
- обезбеђење квалитетне воде за пиће и заштита од поплава;
- решавање проблема управљања отпадом, као и пречишћавање комуналних и индустријских отпадних вода;
- смањење загађивања на ризичним локацијама;
- подстицање одрживог коришћења природних ресурса;
- смањење потрошње енергије и сировина и рециклажа отпада;
- унапређење управљања заштићеним природним добрима.

1.3. ОПИС ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ КАРАКТЕРИСТИКА ПОДРУЧЈА ПЛАНА

1.3.1. Природне карактеристике Општине Мeroшина (Преузето из Извештаја о стратешкој процени Просторног Плана Општине Мeroшина)

Геоморфолошке карактеристике:

На територији мeroшинске општине заступљен је рељеф изграђен тектонским и флувио-денудационим процесима. За морфоструктуру планског подручја од великог је значаја продужени расед Јужне Мораве који се од Рибарске Бање наставља према југоистоку и одваја блок Великог Јастрепца од блока Малог Јастрепца.

Главне црте морфолошке структуре рељефа планског подручја одређује планина Мали Јастребац, западни део Нишке котлине и северни део планине Добрич. Највиши планински врхови су у његовом северозападном делу на планинском гребену Малог Јастрепца - Купињак (946m), Љутички крст (904m), Црни врх (846m). Лакустријски карактер вишег ободног дела Нишке котлине који је на северном граничном делу планског подручја представљен Малим Јастрепцем, морфолошки је јасан, јер је у њему типски развијено и идентификовано 11 абразивних нивоа на висини од 910-630m.

Централна језерска равна јавља се на висини од 512-490m и са њом почиње флувио-денудациони процес. Ова равна је од доба плиоцена непрекидно изложена денудационом моделирању и ерозивним процесима Мораве, Крајковачке и Бресничке реке тако да данас обилује наносима песка и шљунка. У зависности од интензитета ерозије и петрографског састава терена, на територији општине Меровина профили речних корита су се непрекидно мењали, тако да данас неке реке имају клисурасте долине, друге благе и широке, ерозивна проширења а код Јужне Мораве су са полигонетским обележјем. Јаруге су честе у котлинском делу планског подручја а мања проширења тектонског и ерозивног порекла међу којима се издвајају Кованлучко- Лепажско тектонско проширење и простори ерозивног порекла Слатина и Дулан.

Алувијална тераса Мораве је рецентна о чему сведоче меандри и муљевито-песковите гредице и представља најнижи део планског подручја. Посебну морфолошку јединицу представља и Добрич који захвата јужни део планског подручја. За геолошку структуру територије Просторног плана од великог су значаја тектонска збивања која су се манифестовала на различите начине а нарочито расед Јужне Мораве који на сутоку са Јастребачко-Топооничким раседом означава границу различитих геолошких формација - прекамбријских гнајсева и језерских доњомиоценских наноса који покривају и највећи део планског подручја. У алувијалним равнинама Јужне Мораве, Крајковачке и Југбогдановачке реке јављају се пешчани спрудови и песковите глине.

Сеизмолошке карактеристике:

Жива тектонска активност у прошлости указује да је шире подручје општине Меровина испресецано бројним уздужним и попречним раседима па се у сеизмичкој карти Завода за сеизмолошка истраживања Србије за повратни период од 100 година сврстава у подручје VII степени Меркалијеве скале.

Хидрографске карактеристике:

Хидрографску мрежу подручја чини део тока Крајковачке реке (као једног од најзначајнијих водотока на територији општине), и Лепажски поток који се као десна притока улива у Крајковачку реку непосредно уз границу планског подручја. Крајковачка река је лева притока Јужне Мораве. Крајковачка река је водоток I реда (због изграђене бране Крајковац), а Лепажки поток је бујични водоток II реда. Брана је изграђена 1980/83. са наменом: снабдевање водом за пиће насеља општине Меровина, смањење поплавног таласа и задржавање наноса. Грађевинска висина бране је 40m и укупна запремина акумулације при максималном успору $1,6 \times 10^6 m^3$. Минимални протицај воде у Крајковачкој реци, у периоду малих вода је 13 лит/сек., а у периоду великих вода је 17 лит/сек. Југоисточно од бране започети су радови на изградњи постројења за водоснабдевање насеља општине Меровина из акумулације Крајковац, који нису у потпуности завршени. Радови су започети на основу „Главног пројекта прелазног решења за интеркомунални водовод насеља СО Меровина из акумулације Крајковац“.

Крајковачка река није регулисана кроз насеља Меровина и Брест. За регулацију реке урађена је техничка документација- „Главни пројекат регулације Крајковачке реке на деоници од моста на путу Ниш-Прокупље до локације постројења за прераду отпадних вода“ у дужини од 1880m (у који нисмо имали увид приликом израде планског решења). Карактеристични рачунски протицаји великих вода Крајковачке реке преузети из наведеног пројекта су:

- Стогодишња $Q_{1\%} = 66,40 m^3/s$,
- Педесетогодишња $Q_{2\%} = 50,30 m^3/s$,
- Двадесетогодишња $Q_{5\%} = 33,10 m^3/s$,
- Петогодишња $Q_{20\%} = 12,50 m^3/s$.

У планском периоду као једна од приоритетних активности је уређење водотока Крајковачке реке, тј. изградња насипа за заштиту околног земљишта од поплава изнад коте поплавних вода кроз цело планско подручје.

За водоснабдевање Мерошине тренутно се користе бушени бунари, који се налазе у северозападном делу насеља Мерошине (код цркве) за које нису дефинисане мере санитарне заштите.

Климатске карактеристике:

На планском подручју углавном је заступљен мезотермални, умерено топли климат са израженим степеном континенталности док његови виши делови имају оштрију климу услед веће висине и пошумљености. Најниже температуре ваздуха су у јануару, а највише у јулу. Овакве термичке прилике и односи прелазних годишњих доба посебна су одлика регионалног низијског климата. Иако се у неким месецима вегетационог периода јављају и дани са температуром испод тачке смрзавања, појава мразева у већини случајева нема изразито негативно дејство на развој биљних култура.

Ветар је веома важан елемент поднебља овог подручја јер утиче на температуру ваздуха, његову влажност, испаравање и количину падавина. Ветар из источног квадранта – "кошава" преовлађује у зиму, јесен и пролеће, док у лето ту улогу преузима северозападни. Годишњи плувиометријски режим је повољан са летом и јесени као најкишовитијим годишњим добима, док су зима и пролеће годишња доба са најмањом висином падавина. Снежни покривач траје 40 дана у просеку.

Педолошки састав:

Дејством разних фактора створени су разноврсни типови и подтипови тла на релативно малом пространству територији мерошинске општине. У долиним равнинама Јужне Мораве, Крајковачке реке и Југбогдановачке реке заступљен је алувијум. На терасама, нижем побрђу и долиним странама преовлађује смоница и еутрично смеђа земљишта (гајњача), а на брдско-планинском терену Малог Јастрепца дистрично смеђа хумусно-силикатна тла. Делувијални наноси распрострањени су у брдско - планинском подручју углавном у долинама река и потока где преовлађују денудациони процеси и сношење материјала са виших елемената рељефа. Смоница је заступљен са два подтипа: некарбонатно и посмеђено тло, оба јако глиновитог састава целом дубином профила са малим садржајем лакоприступачног фосфата и средњим садржајем лакоприступачног калијума. Они су киселе и слабе реакције у горњим деловима а неутралне у матичном супстрату. Еутрично смеђе земљиште после смонице заузима највеће пространство напланском подручју. Заступљена су два подтипа: гнајс и шкриљци. Хумусно-силикатно дистрично смеђе плитко скелетоидно земљиште на гнајсу захвата највише делове Малог Јастрепца. Одликује се песковито-иловастим и песковито-глиновито-иловастим саставом са 10-30% скелета.

Некарбонатно је, слабо кисело и средње обезбеђено хумусом па су његове пољопривредне вредности у просеку незадовољавајуће. Остале врсте земљишта захватају веома мале површине планског подручја. Према подацима Републичког завода за статистику пољопривредно земљиште на територији општине Мерошина заузима 146,18 km². Његову структуру чине оранице и баште (108 km²), воћњаци (14,69 km²), виногради (4,45 km²), ливаде (5,02 km²) и пашњаци (14,02 km²).

Пољопривредно земљиште је углавном сконцентрисано дуж речних токова Јужне Мораве, Крајковачке и Југбогдановачке реке и око њихових притока и највећим делом (96,09%) се налази у власништву приватних пољопривредних газдинстава Природно-еколошки потенцијали за развој пољопривреде су највећи у котлинском делу планског подручја а најслабији на косим и стрмим странама Малог Јастрепца. Пољопривредна производња је разноврсна и у њој су заступљене готово све пољоприврене културе.

Према подацима Републичког завода за статистику за 2010 годину од 108 km² под ораницама и баштама, житарице заузимају 70,79 km², поврће 13,18 km² (актуелна

производња пасуља и кромпира), а под крмним биљем (детелином и луцерком) се налази 12,51 km² обрадивих површина. Воћњаци заузимају 14,69 km² (најзаступљенија домаћа сорта "Облачинска вишња" а последњих година тенденцију раста има и производња шљива, јагода, купина, малина и бостана). Површине под грожђем заузимају 4,45 km², углавном топлих и полутоплих експозиција. Учешће ливада и пашњака у односу на укупну пољопривредну површину износи 19,04 km². Парцеле су уситњене а највећи ливадски и пашњачки комплекси су на обронцима Малог Јастрепца и алувијалним равнима река.

Биогеографске карактеристике:

Шуме су биле главни биљни покривач планског подручја али су услед крчења готово нестале у речним долинама, котлинским заравнима и широким косама. Одржале су се местимично на стрмијим деловима долинских и котлинских страна и јужним падинама Малог Јастрепца. Преовлађују чисте састојине лишћара и изданачке шуме храста и букве. Од листопадног двећа у мањим количинама заступљени су и цер, граб и јасен а од четинара бели и црни бор. Приземни биљни свет чине: мртва коприва, ситна трава, дивља детелина, млечика, нана, кукурек, папрат, бурјан, репушина, хајдучка трава, љубичица, шумска јагода и др. Животињски свет шуме чини велики број врста међу којима су најбројнији инсекти: губар, брестов поткорњак, мрав, биљне ваши, стрижибуба, јеленак и разни лептири, као и водоземци и гмизавци: шумска корњача, шумска и друге врсте жаба, велики зелембаћ, шумски гуштер, слепић, даждевњак, горостасни смук и др. Од сисара се среће углавном: срндаћ, јелен, куна, дивља свиња, зец, ласица, вук, хрчак и др. Представници птица су: шумска сова, буљина, детлић, орао, сврака, кукавица, кос, препелица, штиглица, фазан итд. Водене биоценозе у брзим и хладним водама река, речица и потока представљене су углавном ситнијим рибама: поточна мрена, кркуша, клен, скобаљ, деверика и пеш, док Јужна Морава има богатију рибљу фауну са представницима као што су: шаран, мрена, буцов, деверика, клен, укљев, смуђ, греч, сом и у мањој мери караш, гавчица, чиков и др. На дну се срећу шкољке док обале насељавају видре и бизански пацов. На заравнима, косама и благим падинама присојне експозиције Малог Јастрепца, антропогене биоценозе чине површине под кукурузом, пшеницом, воћњацима, виноградима, крмним биљем, повртним културама, багремарима и сл. Шуме и шумско земљиште се највећим делом простору северним рубним делом планског подручја и укупна површина под шумом ван граница ПГР-а.

1.3.1.1. Приказ стања чинилаца животне средине

На подручју Плана нису вршена мерења, контрола и истраживања чинилаца животне средине у претходном периоду као ни за потребе овог Плана. С обзиром на чињеницу да не постоји релевантна основа о стању, квалитету, степену угрожености и загађењу чинилаца животне средине, приказ постојећег стања животне средине биће кроз поглавље Процена постојећих и могућих утицаја Плана на животну средину са описом мера за смањење негативних утицаја и унапређивање квалитета животне средине.

1.3.2. Створене карактеристике

Становништво

Кретање становништва у општини Мeroшина карактерише неповољна старосна и образовна структура становништва, негативна стопа природног прираштаја, као и негативна стопа миграција село-град. Нарочито је присутна појава одласка младог и образованог становништва у веће градове Србије (Београд, Ниш, Прокупље) и у иностранство. У мањој мери су присутна миграционих кретања из рубних делова општине ка општинском центру. Према попису из 2011. год. у Мeroшини је било 873 становника, а у насељу Брест 562 становника.

На основу извршене анализе стања и трендова кретања становништва очекује се да ће се становништво на нивоу општине, у планском периоду кретати са тенденцијом

опadaња. За центар општине се предвиђа стагнација броја становника. Разлози овом негативном тренду су економске, социјалне, образовне, биолошке и културне природе и огледају се у високој стопи незапослености, старењу популације, каснијем ступању у брак, порасту броја породица са једним дететом или без деце и сл.

Потребно је побољшати услове животе, унети функционалне садржаје и побољшати ниво базичних услуга у оном нивоу који је довољан да смањи привлачну снагу околних великих привредних, културних, образовних и индустријских центара (нарочито Ниша и Прокупља).

Намена површина и врста изградње

Постојећу изграђеност простора карактерише линеарна изграђеност простора, односно концентрација грађевинског земљишта уз државне и локалне путне правце. Ово се односи првенствено на изградњу уз трасе државног пута I Б реда бр.35 (Ниш-Прокупље) и државног пута II Б реда бр. 417 (Мерошина- Облацина). Осовина уз државни пут I реда бр. 25 центар је привредних активности и зона концентрације услуга. Стамбена изградња присутна је претежно уз општински пут Мерошина-Брест и уз државни пут II Б реда бр. 417 (Мерошина- Облацина), а у мањој мери уз општински пут мерошина-Баличевац. У постојећим стамбеним зонама преовлађују мешовита и непољопривредна домаћинства. Насеља су настала претежно спонтаном, непланском градњом.

Јавне услуге су претежно сконцентрисане на централни део насеља Мерошина, као привредног и институционалног чворишта.

Изражена је тенденција згушњавања и ширења грађевинског земљишта уз путеве, претежно за потребе производних и комерцијалних делатности, што у планском периоду треба подржати обезбеђењем планских, просторних и инфраструктурних услова за изградњу привредних зона.

Површина постојећег грађевинског подручја у обухвату Плана износи 98 ha (26% укупне површине планског подручја).

Становање

У постојећем грађевинском подручју издвајају се два типа стамбене изградње: мешовита и непољопривредна домаћинства. Непољопривредна домаћинства су претежно сконцентрисана уз државни пут IБ реда бр.35 (Ниш-Прокупље). Осим стамбених објеката, у оквиру непољопривредних домаћинстава карактеристично је и присуство услужних и пословних делатности у склопу објекта, као последица изградње уз транзитне путне правце. Парцеле су мање и правилније, са мањом дужином блока, а претежна спратност објеката је П+Пк/П+1, са мањим процентом објеката спратности П+1+Пк. У централном делу Мерошине, непосредно у близини основне школе изграђени су објекти за колективно становање спратности П+3 и П+2 са пословним садржајима у приземљу.

Мешовита домаћинства су присутна као претежни тип стамбене градње на планском подручју, а у складу са претежном делатношћу становништва-пољопривредном производњом. У оквиру ових домаћинстава осим стамбеног објекта, карактеристична је изградња економских и помоћних објеката са пратећим економским двориштима. Карактеристичне су парцеле узаног фронта и велике дубине (и преко 100м дубине). У централном делу Бреста су парцеле нешто правилнијег облика мање површине. Претежна спратност главних-стамбених и стамбених објеката са делатностима су П+Пк/П+1.

Производне делатности

Привредне активности на планском подручју везују се за претежну тржишну делатност-пољопривредну производњу. Из тог разлога највећи удео у оквиру изграђених објеката привредних делатности чине објекти за смештај и прераду пољопривредних производа (воћа и поврћа и ратарских култура).

Осовина уз државни пут I реда бр. 25, центар је привредних активности и зона концентрације услуга. Деоница државног пута према Нишу је карактеристична по концентрацији пословно-производних објеката. Мањи проценат ових објеката изграђен је у југозападном делу планског подручја (према Прокупљу). У оквиру постојећих објеката претежно су садржаји који немају или имају негативан утицај у дозвољеним границама на животну средину. За потребе даљег привредног развоја на планском подручју потребно је првенствено користити постојеће целине пословно-производних садржаја у циљу рационалног искоришћења простора и формирања изолованих радних зона.

Пословне делатности

Пословне делатности на планском подручју обухватају услужне, трговинске, угоститељске и занатске делатности сконцентрисане претежно уз државне путне правце. Пословне делатности су присутне како у издвојеним објектима, тако и у оквиру мешовитих стамбено-пословних објеката.

Највећа концентрација пословних и услужних делатности присутна је у центру насеља Меровина, непосредно уз јавне објекте. Мањи део пословних објеката (углавном објеката трговине) присутан је у центру насеља Брест. Део пословних објеката у Меровини није у функцији, тако да је у планском периоду потребно првенствено активирати постојеће локације за развој пословних делатности. Претежна спратност објеката у којима се обавља нека од делатности је П и П+1.

Јавни садржаји

Јавни садржаји у оквиру планског подручја сконцентрисани су у централном делу насеља Меровина. Сви капацитети јавних објеката се задржавају и у планском периоду, уз могућност реконструкције или проширења у оквиру постојећих локација. За поједине услуге планирана је пренамена и адаптација постојећих објеката јавне намене који су тренутно запуштени или су ван функције.

Од јавних садржаја на планском подручју се налазе следећи објекти и површине:

- **Образовање и дечја заштита** се обавља у оквиру дечје установе и објеката основног образовања у оквиру следећих објеката: објекат вртића "Полетарац" као истуреног одељења установе Пчелица, на к.п.бр.179 КО Меровина, објекат основне школе „Јастребачки партизани“, као матичне осмогодишње школе на к.п.бр.180 КО Меровина и огранак основне школе „Јастребачки партизани“ у Бресту на к.п.бр.948/3 КО Брест. У оквиру вртића „Полетарац“ обавља се рад са децом од 3-6 година, у оквиру полудневног и целодневног боравака. У оквиру објекта предвиђен је и рад са предшколском групом деце.

Основна школа „Јастребачки партизани“ у Меровини представља матичну школу, у оквиру које се обавља осмогодишња настава за потребе насеља Меровина и Брест, и четворогодишња настава за насеље Баличевац (настава од 5-8. разреда).

У оквиру школског комплекса налазе се и терени на отвореном за потребе одржавања рекреативне наставе ученика, али објекат не поседује затворену салу.

Објекат основне школе у Бресту није у функцији, и потребно га је у планском периоду активирати компатибилним садржајима (образовање, дечја заштита, култура, социјална заштита, и сл.).

Сви објекти су приземни, са припадајућим двориштима за боравак и рекреацију деце. Постојећи објекти својим капацитетима задовољавају тренутне потребе становника.

- Од објеката **јавне управе** на планском подручју се налазе: објекат општине, објекат дома културе са народном библиотеком, објекат поште, објекат МУП-а, објекат центра за социјални рад, сви на к.п.бр.203/4 КО Меровина; објекат ЈП Дирекција за изградњу

општине Меровина на к.п.бр.212/4 КО Меровина; објекат дома културе у Бресту на к.п.бр.922/2 КО Брест;

Објекат поштанске јединице Меровина спратности је П+1,Објекат МУП-а спратности П+2.У оквиру зграде општине (спратности П+1) смештене су јавне службе (осим општинских органа и служба катастра непокретности, РФ за пензијско и инвалидско осигурање,и сл.). У оквиру зграде дома културе у Меровини налазе се и просторије народне библиотеке, биоскопске сале и трговине. Дом културе у Бресту је спратности П+1 и у оквиру објекта налазе се просторије трговине.

Постојећи капацитети јавних објеката задовољавају тренутне потребе становништва, али нису довољно искоришћени. За потпуну активацију, могуће је увести додатне садржаје у оквиру постојећих објеката. За већину јавних објеката је потребно извршити реконструкцију и адаптацију.

- Од **спортских садржаја** на планском подручју постоје отворени терени, и то: терен за кошарку и мали фудбал (односно вишенаменски терен) у оквиру комплекса основне школе у Меровини на к.п.бр.180 КО Меровина, терен за велики фудбал у Меровини (у улици Стојана Миљковића) и терен за велики фудбал у Бресту на к.п.бр.3042 КО Брест.

- **Здравствена заштита** на планском подручју се обавља у оквиру Дома здравља Меровина, на к.п.бр.203/4 КО Меровина смештен је у два објекта у којима се бавља примарна здравствена заштита. Спратности објеката су П+1 и П+2.Хоспитализација болесника се обавља у Нишу, а по потреби и ван Нишавског округа. У оквиру Дома здравља постоји огранак Апотеке Ниш.

За објекте Дома здравља је потребна реконструкција и техничко осавремењавање.

- **Уређено зеленило** постоји у централном делу Меровине, у оквиру комплекса јавних садржаја, у виду уређене парковске површине са зеленим површинама и пешачким стазама.Ова зелена површина обједињује све садржаје на к.п.бр. 203/4 КО Меровина. Испред објекта робне куће, у центру Меровине постоји мањи централни трг, који је потребно преуредити.

У појасу уз државни пут IB реда бр.35 (кроз насеље Меровина), у централном делу Меровине постоје травнате површине и линеарни дрвореди, које одвајају моторни саобраћај од осталих намена.

Комунални садржаји

Од комуналних садржаја на планском подручју налазе се:

- **Зелена пијаца** не поседује уређен простор за ту намену. За потребе зелене и мешовите пијаце користи се пословни објекти у центру Меровине на к.п.бр.227/6, који не задовољава капацитете, као ни стандарде за овакву врсту објеката.

- **Ветеринарска станица** налази се у центру Меровине, на к.п.бр.213/2 КО Меровина. Постојећа ветеринарска станица задовољава потребе становништва и планира се њено задржавање уз могућност унапређења услуга.

- **Трафостаница** капацитета 35/110kV „Меровина“ на к.п.бр.4314 КО Баличевац која се задржава у планском периоду, и већи број бетонских (зиданих) трафостаница капацитета 10/0.4 kV.

- **Гробље** за насеље Меровина се налази у југо-западном делу планског подручја, ван насеља Меровина, на к.п.бр.833 и делу 832/1 КО Меровина. За насеље Брест постоји гробље које је ван обухвата Плана (југо-источно од насеља Брест). Постојеће гробље у Меровини није комунално опремљено, тако да је у планском периоду потребно опремање уз проширење капацитета.

- Површине на којима се налазе **бунари за водоснабдевање** насеља Мерошина (3 бунара - два бушена и један копани) на к.п.бр.298 К.О.Мерошина. У активном раду су 2 (Б-2 и Б-3), лоцирана на међурастојању од ~ 100 метара, са просечним капацитетом од 3 l/s по објекту. **-Пумпна станица-** у оквиру планског обухвата изведене су две пумпне станице, и то на к.п.бр.298 К.О.Мерошина (у оквиру црквеног земљишта) и на к.п.бр. 352/1 К.О.Мерошина.

- **Резервоар техничке воде** за насеље Мерошина налази се ван планског обухвата (западно од насеља Мерошина) и није у функцији.

Верски објекти

На планском подручју налази се Црква Св. Романа у Мерошини на к.п.бр. 298 КО Мерошина.

Неизграђене површине у оквиру постојећих грађевинских подручја се налазе у виду мањих енклава између већ изграђених површина у виду неуређеног зеленила или мањх енклава пољопривредних површина. Ови простори остављају могућност за прогушћавање изградње у већ постојећем грађевинском подручју адекватним садржајима.

У планираном стању, ови простори ће бити преведени планираној намени.

У планираном стању, ови простори ће бити преведени планираној намени.

1.3.3. ПРОЦЕНА ПОСТОЈЕЋИХ И МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ СА ОПИСОМ МЕРА ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА И УНАПРЕЂИВАЊЕ КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

1.3.3.1.Анализа и оцена стања квалитета ваздуха

На квалитет ваздуха и његово загађење утиче саобраћај, кућна ложишта, дивље депоније и разни технолошки процеси. *Саобраћај* се планским подручјем обавља развијеном путном мрежом, магистралним путем, државним путевима другог реда и општинским путевима. Највећи утицај има саобраћај магистралним путем који пресеца јужни део Општине. Друмски саобраћај представља извор загађујућих материја угљен монооксида, угљен-диоксида и чађи. *Кућна ложишта* у зимском периоду, због неразвијеног система даљинског грејања могу довести до значајнијег угрожавања квалитета ваздуха у насељеним местима. У зимском периоду може доћи до појаве смога као последице изражене концентрације загађујућих материја из кућних ложишта и моторних возила. Концентрација сумпора и чађи у том периоду а у зависности од метеоролошких карактеристика може угрожавати квалитет живота становништва у насељима. Ниво загађености ваздуха утврђује се праћењем концентрација сумпордиоксида, угљенмонооксида, азотових оксида, чађи, хлороводоника, флуороводоника, лебдећих честица, таложних, органских и токсичних материја.

Мерење имисија појединих полутаната врши се у складу са Законом о заштити ваздуха („Сл. гласник РС“ бр. 36/09 и 10/13) и Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Сл. гласник РС“ бр. 11/10, 75/10 и 63/13), постављене су на основу Закона о заштити животне средине . На планском подручју постоји велики број *дивљих депонија* које имају одређени утицај на квалитет ваздуха. Подручја у близини дивљих депонија угрожена су непријатним мирисима, а није ретка ни појава спаљивања отпада што доводи до нарушавања квалитета живота на том подручју. Контрола квалитета ваздуха се не врши тако да се стање може дати само као претпоставка на основу постојећих и могућих узрочника загађења.

1.3.3.3.Анализа и оцена стања квалитета вода

Квалитет површинских и подземних вода којима планско подручје обилује угрожено је изливањем отпадних вода из насеља, стамбених објеката и локалне индустрије, затим изградњом несанитарних септичких јама, чврстим отпадом и спирањем отпадних вода са

депонија с обзиром да се велики број њих налази у близини водотока, изворишта и акумулација а депонија комуналног отпада површине 0,4 ha удаљена је од Коновачког потока 400 m а од извора водоснабдевања око 3 km. Све отпадне воде се без претходног третмана испуштају у реципијенте па као последица неразвијеног канализационог система постоји велики број септичких јама које загађују подземне и површинске воде. Колектори су изграђени само за насељена места Мерошина, Брест, Градиште и Балајнац. Просечна потрошња воде и производња отпадних вода из индустрије износи 175 m³/год. а за становништво 118 m³/год.

Водоводна мрежа је такође неразвијена, тако да се велики број домаћинстава снабдева пијаћом водом из бунара у којима вода често није задовољавајућег квалитета. На основу испитивања Републичког хидрометеоролошког завода Србије из 2009. Године постоје подаци једино о квалитету воде у Крајковачком језеру. Мерење је вршено код бране на три различите дубине и запажен је пад садржаја раствореног кисеоника са дужином па на дубини од 20 m припада III класи према засићењу воде кисеоником. У четири узорак је од опасних и штетних материја регистрована повишена вредност раствореног гвожђа (Fe) која је одговарала III/IV класи квалитета. Такође је у четири случаја забележена и повишена вредност раствореног мангана (Mn). Саставни део Плана је елаборат санитарне заштите. За подручја која су обухваћена зонама санитарне заштите важе икључиво услови из елабората.

Водно земљиште у планском обухвату чини: део тока Крајковачке реке која тече кроз планско подручје правцем северозапад-југоисток, као и делови напуштеног корита у деловима где је река мењала свој ток. Крајковачка река је нерегулисана, тако да једно од основних активности у оквиру планског подручја је уређење тока кроз насеља Мерошина и Брест изградњом насипа и уређењем корита, ради заштите од поплава

1.3.3. 4.Анализа и оцена стања квалитета земљишта

Угрожено је дивљим депонијама, отпадним водама и прекомерном употребом агрохемијских средстава. Супстанце које се налазе у тим агрохемијским средствима су јако токсичне за људе и живи свет, акумулирају се у живим организмима а у природи су јако отпорне и дуготрајне. Земљиште је јако битан ресурс на подручју плана с обзиром да се велики проценат земљишта користи за пољопривредну производњу. При неконтролисаном употреби хемикалија у производњи, пољопривреници негативно утичу на квалитет земљишта, подземних и површинских вода.

Терен у оквиру планског подручја је претежно равничарски, тако да највећи удео пољопривредних површина чине ратарске, повртарске и воћарске културе. За шире планско подручје посебно је присутна производња облачинске вишње (по којој је овај крај препознатљив), али и шљиве, јагода и малина.

Како је пољопривреда основна привредна грана на планском подручју, већи део привредних објеката је директно везан за прераду и складиштење пољопривредних производа. У планском периоду посебна пажња биће посвећена развоју овог сектора привреде (како традиционалне, тако и органске пољопривреде) и агрокомплекса у целини (производњи и преради здраве хране - у воћарству, виноградарству, ратарству, повртарству, сточарству, пчеларству, као и активностима везаним за сакупљање и прераду лековитог и зачинског биља, итд.).

С обзиром да природни ресурси за развој пољопривреде представљају један од основних ресурса за развој привреде на планском подручју, треба предузети мере за заштиту и коришћење природних ресурса у складу са принципима одрживог привредног развоја.

1.3.3.4. Анализа и оцена стања нивоа буке

Иако нема систематског праћења нивоа и учесталости буке, као и праћења утицаја на здравље људи, евидентно је одсуство значајнијих извора који кумулативно продукују овај вид акустичног загађења. Утицај буке је најинтензивнији у близини насеља Мерошина,

претежно уз коридор државног пута IB реда бр.35 Ниш-Прокупље и централном делу насеља Брест

Урбанистичким планом предметног простора потребно је, где год је могуће, предвидети реконструкцију улица, изградњу тротоара и појаса зеленила, а кроз правила грађења привредних објеката дати правила изградње и оријентације у односу на изворе буке. Неопходан појас заштитног зеленила.

1.3.3.5. Заштићене природне и културне вредности

На планском подручју постоји евидентирани споменик културе- Црква Св.Романа.

За евидентирано културно добро, за све интервенције на објекту или парцели, као и на суседним парцелама (око евидентираног културног добра) обавезно је прибављање услова од надлежног завода за заштиту споменика културе.-у случају да је неопходно извршити археолошка истраживања на локацији где се региструје постојање покретних или непокретних археолошких налаза, инвеститор је дужан да обезбеди заштиту и чување истог.

Према евиденцији Завода за заштиту природе Србије, у оквиру обухвата Плана нема заштићених природних добара, нити планираних за заштиту. Неопходно је поштовати опште мере и услове заштите природе, који проистичу из важеће законске регулативе, како би се постигло оптимално коришћење простора и ресурса, као и квалитетног живљења, уређења и заштите планског подручја.

1.5.ПИТАЊА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ РАЗМАТРАНА У СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ

У току израде Стратешке процене разматрана су питања заштите животне средине која чине њен садржај и дефинисана су на основу стања животне средине. Питања представљају стратешки важне елементе за обезбеђење заштите и унапређења животне средине при дефинисању Плана. Основно питање разматрано у току израде стратешке процене је везано за осетљивост планског подручја у погледу притисака на животну средину изазваних регулацијом и грађењем у границама обухвата плана, кроз разматрање основних, стратешких утицаја на елементе животне средине – воде, земљиште, ваздух, живи свет, управљање отпадом и евентуалним акцидентним ситуацијама. Питања која нису разматрана у току израде Стратешке процене су: (1) климатске промене и заштита озонског омотача, јер на планском подручју нема загађивања који емитују материје које уништавају озонски омотач и доприносе промени климе; (2) прекогранично загађивање, јер нема прекограничног загађивања. Приликом одређивања питања и проблема заштите животне средине значајних за Стратешку процену полази се од питања и проблема који се у плану детаљне регулације карактеришу као значајни из аспекта заштите животне средине. За испитивање и каснију класификацију ових питања и проблема користе се општа питања и проблеми распоређени у 11 група, а који се табеларно приказују. Груписање је извршено према прилагођеном (комбинованом) моделу за процене утицаја европске агенције за заштиту животне средине.

У Нацрту Плана генералне регулације идентификовани су проблеми заштите животне средине на основу увида у стање и података добијених са терена, као и на основу података добијених из општине Меровина.

На основу категоризације животне средине, дефинисане су мере заштите животне средине у складу са праксом процене утицаја просторних и урбанистичких планова на животну средину и то по следећим областима: (1) заштита ваздуха; (2) заштита и коришћење вода; (3) заштита земљишта; (4) заштита од буке (5) заштита природних и културних вредности итд.

На основу процене стања животне средине на подручју Плана генералне регулације кључни проблеми заштите животне средине су следећи:

- загађеност ваздуха, воде и земљишта;
- сакупљање, транспорт и планско одлагање отпада;
- ненаменско коришћење плодног пољопривреног земљишта, деградација и загађивање земљишта;
- недовољно институционално-информатичка подршка унапређењу стања елемената животне средине.

Најзначајнији ресурси, односно, потенцијали предметног простора су велике површине плодног земљишта, што је условило развој пољопривреде као најзначајније привредне гране. Ове површине су изложене потенцијално негативном утицају због интензивне, али неконтролисане примене хемијских средстава заштите у пољопривредној производњи.

Загађење земљишта материјама које се користе у пољопривредне сврхе (пестициди), ради заштите биља од болести и штеточина, потиче од нестручног коришћења. Овај проблем се најчешће јавља приликом употребе пестицида на неадекватан начин, јер се они употребљавају од стране свих физичких лица, без претходног стручног објашњења за њихову употребу. Том приликом би требало законски регулисати промет пестицида у пољопривредним апотекама, да се материје које се користе у пољопривредне сврхе морају строго контролисати приликом куповине и њихове употребе.

Пестициди и њихови метаболити, који се најчешће налазе и земљишту су на USEP-а листи као загађивачи животне средине. Овде спадају органохлорни пестициди (4,4 DDT - метаболити, 4,4 DDE, 4,4 DDD, линдан - (метаболити: - NCN), хлордан, хлоропирофос, Алдрин (метаболит - ендрин-алдехид), хептахлор (метаболит-хептахлор-епоксид), органофосфорни инсектицид: диазонин, триазински хербициди (атразин и прометрин) као и остали пестициди (метрибузин, трифлуталин, алахлор).

Масовном применом пестицида, а нарочито при гајењу биљака и животиња долази до широке контаминације животне средине, а нарочито хране и воде. Пестициди се укључују у коло кружења материја у биосфери и тако распростраиру. Посебну опасност представљају стабилни, постојани пестициди.

Табела 1. Општа питања и проблеми од значаја за стратешку процену

Активности у ПГР-у	постоји/не постоји	коментар

<p>Могуће физичке промене изазване изградњом и радом објеката на планском подручју</p>	<p>ДЕЛИМИЧНО</p>	<p>Реализацијом планских решења доћи ће до благе промене физичких структура у простору , мање значајне физичке промене се односе на амбијентално уклапање планираних објеката и пратеће инфраструктуре, чиме се стичу услови за квалитативну промену предеоних карактеристика. Све физичке промене које ће бити резултат изградње планираних објеката су планиране и процењене на основу услова надлежних органа, посебних организација, установа и других надлежних институција. У том смислу, уколико се планска решења и услови изградње и заштите доследно спроводе, могући су мањи утицаји на самом извору и то претежно позитивног карактера, јер ће допринети да планско подручје добије препознатљивост и да се изграде нови објекти у функцији подизања квалитета живота. Имајући у виду вишекритеријумску процену утицаја, прелиминарна процена се односи на свеукупне позитивне ефекте, који се састоје у томе да се ради о очекиваним социо-економским ефектима и неопходности подстицања развоја на планском подручју, које према свим показатељима има дугогодишњи негативни тренд и развијено је испод републичког просека. Изградња планираних објеката ствара могућност за подстицање економског и социјалног развоја, на одрживим основама. Редовним радом планираних објеката и инфраструктуре неочекују се даље физичке промене у простору.</p>
--	------------------	---

Активности у ПГР-у	постоји/не постоји	коментар
Коришћење природних ресурса у току изградње или рада објеката на планском подручју	ДА	У случају изградње путне инфраструктуре, користиће се материјали из локалних извора (каменоломи и локална позајмишта), које је потребно после експлоатације рекултивисати у складу са позитивном регулативом којом је регулисана ова област. Планом није експлицитно предвиђено коришћење других природних материјала, али је сасвим реално очекивати да ће се у будућој изградњи, пре свега за инфраструктурне објекте и објекте за становање ,пословање као и других објеката у функцији побољшања животне средине и квалитета живота користити расположиви природни материјали у непосредној близини.
Коришћење, складиштење, транспорт, руковање или производња штетних материја	НЕ	На планском подручју нису планиране активности којим би се производиле штетне материје. Такође, није предвиђено коришћење, транспорт штетних материја, као и руковање или евентуално складиштење токсичних материја.
Могућност стварања отпада током изградње или рада објеката на планском подручју	ДЕЛИМИЧНО	Изградњом пратеће инфраструктуре планирају се земљани радови као и продукција отпада. Пројектном документацијом ће се дефинисати оптималне активности, као и локације за привременог одлагања отпада у току изградње. Како је овај отпад углавном инертан, он не представља опасност по животну средину, већ може да визуелно негативно утиче на предео.
Могућност загађења ваздуха	НЕ	Не постоји могућност загађивања ваздуха.
Могућност појаве буке и вибрација, светлосног, топлотног или електромагнетног зрачења	НЕ	Приликом изградње планираних објеката могућа је појава буке и вибрација на самом извору, односно, на локацији на којој се непосредно изводе грађевински радови. У редовном раду објеката, није могућа појава бука, вибрација, топлотног, јонизујућег или нејонизујућег зрачења. Мања електромагнетна зрачења, у складу са дозвољеним вредностима, су могућа на самом извору електроенергетске инфраструктуре (објекат трафостанице и водови), у чијем раду се примењују редовне мере и услови заштите.
Могућност загађења земљишта	НЕ	Планом нису предвиђена решења која би имала негативан утицај на земљиште. Могуће акцидентално и намерно локално загађење услед непридржавања поступака у раду привредних објеката, или услед нелегалног депоновања отпада на безусловним локацијама. Такође, загађивање земљишта је могуће услед непридржавања поступака или неадекватне промене агрохемијских мера у пољопривреди.

Активности у ПГР-у	постоји/не постоји	коментар
<i>Могућност акцидента током изградње или рада објекта</i>	ДЕЛИМИЧНО	Могући су акциденти на самим местима изградње, који немају значаја за животну средину, али могу угрозити живот и здравље непосредних извршилаца, при изградњи објекта. Применом мера заштите на раду могуће акциденталне ситуације се спречавају и вероватноћа њиховог јављања се своди на минимум.
<i>Могуће социјалне промене (демографске, традиционални начин живота, запосленост)</i>	ДА	Очекују се позитивни ефекти у будућем просторном развоју, реализацијом планских решења, као и евентуалном реализацијом других решења која у овом тренутку нису била директан предмет плана. Овим планом се очекују директни социјални позитивни ефекти повећањем запослености, развојем инфраструктурних капацитета, које може узроковати повећање потрошње. Ово може имати значаја на подстицање пољопривредне производње што је од значаја за подручје плана и целу територију општине, као и подстакнути развој услужних и других пратећих делатности.
<i>Други фактори од значаја за заштиту животне средине</i>	ДА	Планским решењима предвиђа се изградња у грађевинском подручју, односно рационално се планирају грађевински рејони, тако да неће бити негативних последица услед евентуалне конверзије пољопривредног и других категорија земљишта у грађевинско.

На основу прелиминарне процене стања животне средине на подручју плана кључни проблеми заштите су:

- (1) одвођење и пречишћавање отпадних вода и обезбеђење довољних количина квалитетне воде за пиће;
- (2) сакупљање и транспорт комуналног отпада и његово одлагање на регионалну депонију са центром за рециклажу;
- (3) стихијско ширење непланске изградње дуж инфраструктурних коридора (јавне површине);
- (4) ненаменско коришћење плодног пољопривредног земљишта
- (5) могуће загађивање ваздуха и повишена саобраћајна бука у насељима и на коридору државног пута ;
- (6) неразвијен мониторинг животне средине и
- (7) недовољно инвестирање у заштиту животне средине, развој еколошке свести, ефикаснији рад комуналне инспекције.

2. ЦИЉЕВИ И ИНДИКАТОРИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

У складу са законским одредбама, у овом поглављу су приказани општи и посебни циљеви и индикатори Стратешке процене.

2.1. Општи циљеви стратешке процене

Општи циљеви Стратешке процене припремљени су на основу стања животне средине, стратешких питања заштите животне средине од значаја за планско подручје и циљева и захтева у области заштите животне средине релевантних секторских докумената. **Обезбеђење урбанистичких услова за развој и изградњу: пословних, стамбених и радних зона са припадајућом инфраструктуром, у складу са економским могућностима општине и уз очување животне средине.**

Општи циљеви заштите животне средине на планском подручју су директној вези са општим циљевима у плану вишег реда и то су:

- Обезбеђивање квалитетне животне средине, што подразумева чист ваздух, довољне количине квалитетне и хигијенски исправне воде за пиће, затим очуваност пољопривредног земљишта, екосистема и биолошке разноврсности, квалитетне површине за рекреацију и туризам, уређеност насеља и сл;
- Постизање рационалне организације, уређења и заштите простора усклађивањем његовог коришћења са могућностима и ограничењима у располагању природним ресурсима (пољопривредно земљиште, шуме, воде и др.) и створеним вредностима, односно оптимално управљање и коришћење природних ресурса;
- Зауостављање даље деградације природне средине (ваздух, вода, земљиште и др.) одређивањем стања, приоритета заштите и услова одрживог коришћења простора;
- Предузимање адекватних превентивних мера уз успостављање система контроле свих облика загађивања.
- Подизање и јачање нивоа еколошке свести, информисања и образовања становништва о еколошким проблемима укључивањем јавности у доношење одлука у погледу мера заштите животне средине.

2.2. Посебни циљеви стратешке процене

Посебни циљеви заштите животне средине планског подручја произлазе из анализе стања животне средине и значајних питања, проблема, ограничења и потенцијала планског подручја, као и приоритета за решавање еколошких проблема, а у складу су са општим циљевима и начелима заштите животне средине.

Еколошки одговорно коришћење простора, који обухвата План генералне регулације, представља значајан потенцијал за одрживи развој овог подручја. При томе се, у просторној организацији треба ослањати на следеће посебне циљеве заштите животне средине:

Табела 2. Посебни циљеви стратешке процене у односу на секторе одрживог развоја

Сектор	Циљеви СПУ
Економски развој	1. Смањење степена незапослености
	2. Унапређење економског развоја
Социјални развој	3. Унаређење квалитета живота и здравља становништва
Заштита животне средине	4. Очување квалитета ваздуха
	5. Очување квалитета вода и успостављање интегралног управљања водама
	6. Унапређење квалитета земљишта, кроз смањење загађења и ублажавање ерозије
	7. Очување биодиверзитета, станишта и предела
	8. Очување обрадивог пољопривредног земљишта
	9. Заштита природних ресурса и коришћење обновљивих извора енергије
	10. Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду
	11. Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине

2.3. ИНДИКАТОРИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Индикатори Стратешке процене су припремљени према циљевима Стратешке процене, на основу индикатора Стратегије одрживог развоја Републике Србије и приказани у следећој табели.

Табела 3. Индикатори Стратешке процене

област	индикатор
1. Смањење степена незапослености	% запослених; % незапослених
2. Унапређење економског развоја	% повећања зарада; % повећања производње
3. Унаређење квалитета живота и здравља становништва	% становништва са приступом здравствено исправној води за пиће, % становништва са приступом адекватним системима прикупљања и пречишћавања отпадних вода, % становништва са приступом објектима
4. Очување квалитета ваздуха	Амбијенталне концентрације загађујућих материја у урбаним областима Дефиниција: Амбијенталне концентрације загађења ваздуха озон, CO, суспендованим честицама, SO ₂ , NO _x , VOC укључујући бензен и олово Јединица мере: µg/m ³ , ppm или ppb; или удео дана када су прекорачене граничне вредности
5. Очување квалитета вода и успостављање интегралног управљања водама	Потрошња воде по секторима Дефиниција: Удео потрошене исцрпене воде по секторима (домаћинства, индустрија, пољопривреда) Јединица мере: % од укупно исцрпене воде Присуство фекалних бактерија у води за пиће Дефиниција: Удео ресурса воде за пиће намењене за кућну употребу која садржи концентрације фекалних бактерија више од препоручених према упутствима СЗО за квалитет воде за пиће Јединица мере: %
6. Унапређење квалитета земљишта, кроз смањење загађења и ублажавање ерозије	Промена намене земљишта Дефиниција: Удео промене намене коришћења земљишта у временском периоду Јединица мере: % Деградација земљишта Дефиниција: Промене у природи ресурса земљишта у зависности од врсте и географске локације, које укључују: физичко стање земљишта; диверзитет или густину прекривености вегетацијом; дебљину површинског слоја, салинитет или алкалитет итд. Јединица мере: ha (величина области и интензитет промена са побољшањем или погоршањем стања)
7. Очување биодиверзитета, станишта и предела	Учешће шумског земљишта у укупном земљишту Дефиниција: Удео природног и сађеног шумског земљишта негованог у периоду времена у укупном земљишном фонду Јединица мере: % Учешће заштићених области у односу на укупну површину Дефиниција: Површина заштићених екосистема на земљишту или у унутрашњим водама, изражени као удео у укупној површини екосистема Јединица мере: %.
8. Очување обрадивог пољопривредног земљишта	Промена површина обрадивог земљишта (%)
9. Заштита природних ресурса и коришћење обновљивих извора енергије	Емисија CO ₂ , % смањења потрошње енергената, % смањења потрошње угља и нафтних деривата

10.Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	Број и значај заштићених биљних и животињских врста, Број и површина заштићених природних добара и предеоних целина , Број и квалитет заштићених непокретних културних добара, Број посетилаца у туристичким зонама
11.Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	- % општинских прихода уложених у заштиту животне средине - број реализованих програма заштите - број мерних места у зависности од загађења

3.ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА СА ОПИСОМ МЕРА ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Процена могућих утицаја плана и програма на животну средину, према Закону, садржи следеће елементе:

- 1) приказ процењених утицаја варијантних решења плана повољних са становишта заштите животне средине са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
  - 2) поређење варијантних решења и приказ разлога за избор најповољнијег решења;
  - 3) приказ процењених утицаја плана и програма на животну средину са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
  - 4) начин на који су при процени утицаја узети у обзир чиниоци животне средине укључујући податке о: ваздуху, води, земљишту, клими, буци и вибрацијама, биљном и животињском свету, стаништима и биодиверзитету; заштићеним природним добрима; становништву, здрављу људи, другим насељима, културно-историјској баштини, инфраструктурним, индустријским и другим објектима или другим створеним вредностима;
  - 5) начин на који су при процени узете у обзир карактеристике утицаја: вероватноћа, интензитет, сложеност/реверзибилност, временска димензија (трајање, учесталост, понављање), просторна димензија (локација, географска област, број изложених становника, прекогранична природа утицаја), кумулативна и синергијска природа утицаја.
- На основу изнетог може се закључити да је варијанта доношења предложеног плана знатно повољнија у односу на варијанту да се план не донесе.

3.1. ПРИКАЗ ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Предвиђено планско решење предвиђа даљу урбанизацију простора, уз прогушћавање постојећих и обезбеђивањем нових простора за изградњу (у складу са предвиђеним грађевинским подручјем ППО Мерошина). Овај циљ оствариће се реализовањем програмских елемената: комуналним опремањем целог планског подручја, изградњом и реконструкцијом објеката јавних служби, реконструкцијом и санацијом грађевинског фонда, обезбеђењем просторних капацитета за изградњу нових пословних и пословно-производних комплекса; обезбеђењем већег броја локација за становање прилагођених потребама становника, обезбеђивањем простора за различиту врсту изградње као и обезбеђивањем бољих еколошких услова за живот и рад људи.

Концепција и програмски елементи утврђени су на основу сагледавања развојних потенцијала подручја Мерошине и Бреста, досадашњих развојних тенденција, циљева и могућности будућег привредног развоја. Мерошина ће наставити свој развој као општински центар. У оквиру насеља Брест планиран је локални, секундарни центар. У оквиру локалног центра предвиђени су садржаји као што су: трговина, угоститељство, услужне делатности, јавни садржаји и сл.

Концепција развоја јавних служби се огледа у задржавању постојећих локација и активацију свих постојећих објеката, као и изградњи нових недостајућих садржаја (углавном за комуналне и спортско-рекреативне садржаје). Планирањем нових зелених површина и

обезбеђивањем одређеног процента зеленила у оквиру грађевинске парцеле, унапредиће се квалитет животне средине и општи амбијент насеља. Планирана је регулација Крајковачке реке целим током кроз планско подручје.

Као насељски центар, Марошина-Брест ће наставити да развија секундарне и терцијарне привредне делатности у оквиру простора предвиђених за ту намену. Пословање ће се развијати претежно у стамбено-пословним зонама и пословно-производним зонама. У просторном погледу, пословни садржаји, компатибилни са становањем, могу се формирати и у оквиру зона становања, уколико у физичком и еколошком смислу не угрожавају околину или функцију суседних парцела.

Становање ће бити заступљено кроз три основна типа: становање средњих густина и становање умерених густина (у насељу Мерошина) и становање руралног типа (у насељу Брест). Становање ће бити заступљено и као мешовито-становање са пословним и услужним делатностима у просторним зонама где је овакав тип изградње већ заступљен на терену.

Сву планирану изградњу пратиће и развој саобраћајне и потребне комуналне инфраструктуре.

Изградња свих планираних капацитета мора се вршити уз строго поштовање мера заштите животне средине прописаних Законом и овим Планом.

Према диспозицији на планском подручју, стеченим обавезама и истим или сличним урбанистичким показатељима, простор у граници Плана подељен је на 5 просторних целина (I-V). Границе Плана и ознаке просторних целина приказане су у графичком приказу лист бр.01. "Граница плана са поделом обухвата плана на просторне целине".

Целина I – обухвата постојеће и планирано грађевинско подручје насеља Мерошина (део К.О.Мерошина и део К.О.Брест). За овај простор задржава се начелно постојећи размештај намена, уз груписање и прогушћавање постојеће изградње у оквиру компактнoг грађевинских подручја.

Целином I (површине 133,50 ha) обуваћено је претежно:

- јавни садржаји,
- становање средњих густина (породично и вишепородично),
- становање умерених густина (породично),
- становање са пословним и услужним делатностима,
- пословно- производни саржаји,
- комуналне делатности;
- верски објекат,
- зелене површине: парковско зеленило, заштитно зеленило,
- водно земљиште.

Целина II – обухвата делове к.о. Мерошина и Брест (североисточни делове ових катастарских општина) у површини од 119,0 ha. Ова урбанистичка целина је подељена у две подцелине-део лево и десно од коридора планираног ауто-пута, и планирана је као простор за концентрацију привредних и пословних делатности. Целина II је формирана је уз коридор државног пута IB реда бр.35 и општинског пута (Мерошина-Ниш), на простору где је изражена тенденција изградње објеката пословно-производних делатности.

Целином II обуваћено је претежно:

- пословно-производни садржаји,
- пословање и услужне делатности,
- пољопривредни комплекси,
- становање са пословним и услужним делатностима.

Целина III – обухвата постојеће и планирано грађевинско подручје насеља Брест (део к.о. Брест), у површини од 66,0 ha. У оквиру ове целине налази се насеље Брест са планираним

проширењем, претежно северно и јужно од постојећег грађевинског подручја насеља. За овај простор планирано је прогушћавање постојеће стамбене изградње са увођењем додатних садржаја и активација насељског центра.

Целином III обуваћено је претежно:

- становање руралног типа,
- становање са пословним и услужним делатностима.,
- комуналне делатности,
- спорт и рекреација,
- зелене површине: парковске површине, заштитно зеленило,
- водно земљиште.

Целина IV – обухвата постојеће и планирано грађевинско подручје на периферији насеља Меришина, ка Баличевцу (део к.о. Баличевац), у површини од 30,0 ha. За овај простор планирано је прогушћавање постојеће стамбене изградње (претежно становање руралног типа).

Целином III обуваћено је претежно:

- становање руралног типа,
- комуналне делатности,
- водно земљиште.

Целина V – обухвата планирани коридор државног пута IA реда бр. 1 (Ниш-Прешево- Пећ-Чакор (граница Републике Црне Горе- веза са аутопутем Београд-Јужни Јадран), као будући сегмент коридора X. Ова целина обухвата делове К.О.Баличевац и Брест у површини од 32,60 ha.

У оквиру урбанистичких целина, грађевинско земљиште је подељено на карактеристичне урбанистичке зоне и подцелине (блокове), који имају заједничке морфолошке особности и карактер одређен преовлађујућим садржајима. Урбанистичке зоне се дефинисане претежном наменом површина, и за њих су овим Планом дата посебна правила уређења и грађења.

На грађевинском земљишту, планом су дата правила уређења и грађења за следеће типичне урбанистичке зоне:

- саобраћајне површине-зона A1;
- јавне службе и површине-зона A2;
- комунални садржаји- зона A3;
- спортско-рекреативне површине- зона A4;
- зелене и слободне површине- зона A5;
- становање са пословним и услужним делатностима- зона B1;
- становање средњих густина- зона B2;
- становање руралног типа- зона B3;
- пословање и услужне делатности- зона B1;
- пословно-производни садржаји- зона B2;
- пољопривредни комплекси- зона B3;
- верски објекти- зона Г;

Процена планираних активности у односу на чиниоце:

Ваздух

Одређене активности предвиђене Планом су усмерене у контексту заштите и унапређења квалитета ваздуха, а односе се на:

- израду локалног регистра извора загађивања ваздуха и успостављање мониторинга квалитета ваздуха,
- унапређење комуналне инфраструктуре у насељима,
- реконструкцију и модернизацију саобраћајне мреже,

- формирање заштитног зеленила у виду пољозащитних и ветрозащитних појасева, посебно на правцима доминантних ветрова,
- повећање насељског зеленила, посебно категорије заштитног зеленила дуж саобраћајница, комуналних објеката, око радних зона и на деградираним површинама,
- адекватно одлагање комуналног отпада у складу са Стратегијом управљања отпадом и другим законским и подзаконским актима из ове области.

Вода- У погледу утицаја саобраћајне инфраструктуре на воду као природни ресурс, можемо закључити да су ови утицаји релативно мали, како на квалитет површинских тако и подземних вода. Током транспорта се јављају мале количине течности које би својим изливањем угрозиле квалитет вода. Локални утицаји на воде могу имати само акцидентне ситуације, у случају ауто-цистерни које превозе опасне материје које својим изливањем (расипањем) изазивају загађење земљишта и вода (мањег обима).

Настанак ових акцидентних ситуација је повремениг карактера, без потребе предузимања претходних мера заштите, јер су и локације случајне. На местима где су статистички утврђене могуће локације акцидентна, могу се предузети мере које ће ублажити или минимизирати могуће настајање акцидентних ситуација (постављање ограда, зеленила).

Вода и водотоци као добра од општег интереса за задовољење општих и појединачних интереса под посебном су заштитом и користе се под условима и на начин који одређује Закон о водама и Елаборат о зонама санитарне заштите.

Земљиште- Сагледавањем свих планских мера и активности у погледу утицаја на земљиште као природни ресурс, установљено је да Планом предвиђене пољопривредне активности повољно утичу на очување структуре земљишног покривача на територији општине Меровина.

Контролисана употреба агро-хемијских мера ће се вршити континуирано, у оквиру пољопривредне производње.

Интензивирањем сточарске производње створиће се услови за већи степен коришћења стајског ђубрива чиме ће се повећавати приноси у биљној производњи, а квалитет земљишта се неће нарушавати.

Евидентан потенцијално негативан утицај саобраћајне инфраструктуре на земљиште, као природни ресурс, појављује се у току зиме, услед одржавања путева посипањем сољу и осталим материјама, који се користе у наведеном контексту. Да би ове негативне утицаје минимизирали и довели на ниво прихватљивости, могуће је уместо соли користити друге материјале (камена ситнеж, ризла, биоразградиви материјали и сл.), који су нешто скупљи, али постижу исти ефекат и знатно умањују ризик од контаминације земљишта у непосредној близини путева.

Депонување комуналног отпада и одлагање животињских лешева је до сада решавано парцијално. Свако насеља је отпад комуналног и животињског порекла одлагало на локацијама чији степен уређености и опремљености не задовољава потребне критеријуме. На тим локацијама и у њиховом непосредном окружењу присутна је деградација простора, у смислу загађења земљишта, подземних вода и ваздуха. Евидентна је нерентабилност оваквог

Природна добра, флора, фауна и биодиверзитет- Све наведене активности предвиђене Планом су усмерене на заштиту, коришћење и развој простора заштићених природних вредности. На простору заштићених природних добара и подручјима значајних за заштиту, активностима се дају могућности усклађивања развоја предметног простора у складу са основним принципима заштите животне средине.

Приликом трасирања термоенергетске инфраструктуре максимално ће се водити рачуна о очувању и заштити постојеће флоре и фауне. Након изградње објеката термоенергетске инфраструктуре и рекултивације терена, ситуација ће се после извесног времена (највише годину дана) вратити у првобитно стање.

Експлоатација минералних сировина и спровођење истражних радова ће изазвати обимне измене у структури земљишта и у одређеној мери сечу вегетације, а просторно заузимају површине њихових лежишта.

Изградња истражних и експлоатација бушотине неће имати велики утицај на природна добра, после завршетка радова и рекултивације терена, ситуација ће се после извесног времена (највише годину дана) вратити у првобитно стање.

Грађевинско подручје - Планом су предвиђене мере заштите предметног простора, које ће обезбедити очување архитектонског наслеђа. Концепција просторне организације, опремања и уређења насеља, заснована је на:

- Прилагођавању просторне организације насеља специфичним природним одликама,
- Обезбеђењу услова за очување и развој естетских и амбијенталних вредности насеља, очување историјског и стварање властитог просторног идентитета (у органској спрези са природним окружењем);
- Креирању флексибилних просторних решења која ће омогућити примену предложених правила за уређење и услова за изградњу;
- Усклађивању просторног развоја насеља са развојем његовог становништва и планираних активности, а у функцији побољшања услова живота и заштите природних ресурса.

Приликом трасирања и изградње инфраструктуре и експлоатације минералних сировина, морају се поштовати одговарајући правилници и технички нормативи, чиме се заштићује и архитектонско наслеђе.

3.2. ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ И ПОРЕЂЕЊЕ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА

Процена утицаја варијантних решења на циљеве Стратешке процене урађена је како би се омогућило поређење припремљених варијантних решења и указало на повољније са становишта заштите животне средине. Општа процена утицаја и поређење варијантних решења на животну средину према областима Стратешке процене (синтезни приказ), дати су у следећој табели.

Табела 4. Општа процена утицаја варијантних решења на животну средину (синтезни приказ)

Област Стратешке процене	Варијантно решење 1 (статус кво)	Варијантно решење 2 (План генералне регулације)
Заштита и очување квалитета вода, земљишта и ваздуха	-	++
Заштита од буке и вибрација	-	М
Заштита природних ресурса и коришћење обновљивих извора енергије	-	+
Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	-	+

Врсте утицаја: ++ веома позитиван; + позитиван; -- веома негативан; - негативан; ? непознат; М – зависи од мера заштите

Претходно је наведено да су у процесу Стратешке процене анализирана два супротна сценарија развоја Меровине у оквиру процене варијантних решења. Деатљнијим поређењем варијанти (Варијанта 1 – уколико не дође до реализације/спровођења плана и Варијанта 2 – уколико дође до спровођења/реализације плана) омогућава се поређење анализираних интегралних варијантних решења, и која је табеларно приказана у наставку. Процена утицаја варијантних решења на циљеве Стратешке процене уређена је како би се омогућило поређење анализираних варијантних решења, а указало на повољније варијантно решење са становишта заштите животне средине и друштвеног бољитка. Поређење варијантних решења извршена је у наредној табели.

Табела 5. Аналитички приказ процене утицаја варијантних решења према укупним утицајима

Циљ стратешке процене	Варијантно решење бр.1 (план се не реализује – спонтани развој)	Варијантно решење бр.2 (план се реализује)
Смањење степена незапослености	- / 0	+ /
Унапређење економског развоја	- / 0	+ / М
Унаређење квалитета живота и здравља становништва	- / 0	+ / М
Очување квалитета ваздуха	- / 0	+
Очување квалитета вода и успостављање интегралног управљања водама	-	+ / М
Очување биодиверзитета, станишта и предела	-	М
Ефикасно управљање отпадом	-	+
Заштита природних ресурса и коришћење обновљивих извора енергије	-	+

Врсте утицаја: + укупно позитиван тренд (унапређење животне средине); - укупно негативни тренд (деградација животне средине); 0-без значајних промена, М - уз мере заштите/компензације, могућ позитиван тренд.

Варијантно решење 2 које се односи на усвајање и доследно спровођење плана уз примену других секторских планова и програма, као и позитивне законске регулативе, далеко је повољније са становишта посебних циљева Стратешке процене. Прво, ово варијантно решење је значајније повољније са становишта заштите животне средине првенствено: о заустављање деградације животне средине (ваздух, вода, земљиште и др.) одређивањем стања, приоритета заштите и услова одрживог коришћења ресурса; Постизање рационалне организације, уређења и заштите простора (повећан проценат зелених површина); Обезбеђивање квалитетне животнесредине - заштита вода уз примену интегралног приступа у управљању и коришћењу водних ресурса, потпуна заштита квалитета подземних вода и стриктна заштита зона које су законом резервисана изворишта водоснабдевања, заштита земљишта уз интегрални однос упланирању и управљању земљишним ресурсима, заштита и очување квалитета ваздуха; предузимање адекватних превентивних мера уз успостављање система контроле свих облика загађивања (нарочито дивље депоније); интегрални и континуирани систем мониторинга животне и природне средине у општини; успостављање система за институционално управљање животном средином, унапређење информисања јавности. Реализацијом Плана ствара се могућност за отварање нових радних места, побољшање економских прилика, односно добијање еколошки здравије средине.

Нереализовање плана је варијантно решење са могућим негативним последицама у односу на циљеве стратешке процене и губитак могућности ефикасног деловања у заштите животне средине. Стратешком проценом утицаја и планом предложен је одржив развој подручја уз очување постојећих потенцијала, природних вредности и ресурса као и решења заспечавање конфликта у простору и разрешење постојећих просторних еколошких проблема. Као неопходно се намеће доношење плана и примену интегралних мера заштите.

3.2.1. Варијантна решења

У оквиру стратешке процене припремљена су два варијантна решења. Прво варијантно решење се односи на нереализовање Плана генералне регулације - сценарио нултог развоја, а друго представља решења Плана генералне регулације.

3.2.2. 1. Варијантно решење 1: нереализовање Плана генералне регулације Мерошине- сценарио нултог развоја

Нереализовањем Просторног плана стање би се погоршало и то на следећи начин:

У области **пољопривредног земљишта и пољопривреде:**

- наставак даљег стихијног и нерационалног заузимања плодног пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе за потребе ширења индустрије и насеља;
- неконтролисана примена хемијских средстава у пољопривреди и наставак даље контаминације земљишта;
- немогућност подстицања пољопривредне производње.

У области **система градског зеленила:**

- уношење страних биљних и животињских врста;
- промена изгледа предела;
- пренамена зелених површина под бесправном градњом који се драстично рефлектовао, и даље одражава на простор, и могућност реализације планске документације, а све под плаштом привремених промена, где се трајно губе површине планиране за озелењавање;
- непостојање катастра постојећих зелених површина;
- непостојање информационог система о зеленим површинама.

У области **становништва и насеља:**

- наставак негативних демографских процеса и смањење пољопривредне производње;
- наставак неуравнотеженог развоја са неуједначеним притисцима на животну средину;
- нефункционална мрежа насеља;
- немогућност побољшања квалитета живота.

У области **привреде:**

- даље ширење зона негативних утицаја од индустријских објеката;
- у недовољној мери развијене активности које су комплементарне заштити животне средине (рационална пољопривредна производња, развој туризма, итд);
- енергетска неефикасност, нерационална потрошња воде, бахато коришћење ресурса;
- непланско ширење постојећих, и неадекватно формирање нових привредних зона без одговарајуће инфраструктурне опремљености.

У области **инфраструктурних система:**

- даље угрожавање изворишта водоснабдевања, неадекватном канализационом мрежом и испуштањем непречишћених отпадних комуналних и индустријских вода у рецепијенте без предходног третмана;
- неодговарајућа саобраћајна матрица, као предуслов унапређења квалитета живота;
- неадекватна заштита од поплава;
- нереализација топлводне мреже и повећан притисак на животну средину, и загађење ваздуха од котларница на чврсто гориво.

У области **управљања отпадом:**

- даљи штетни утицаји од дивљих и неуређених депонија;

- неадекватно депоновање комуналног, индустријског и пољопривредног отпада;
- У области **мониторинга и инвестирања** у заштиту животне средине:
- недовољна материјална средства уложена у програме заштите животне средине;
  - недовољан број запослених на заштити животне средине;
  - неразвијен систем мониторинга

3.2.2. 2. Варијантно решење 2: реализовање Плана генералне регулације Мерошина

У области **пољопривредног земљишта и пољопривреде**:

- пренамена пољопривредног земљишта на рационалан начин;
- на нивоу пољопривредних газдинстава и предузећа, обједињавање биљне и сточарске производње, са обезбеђењем сопствених крмних база;
- развој пољопривредне производње у градском залеђу;
- развој пољопривредне инфраструктуре;
- етапна и селективна замена намене пољопривредног у друго земљиште, дуж осовина развоја и главних саобраћајница;
- побољшање веза између пољопривреде и других компаративних делатности (мала и средња предузећа, трговина, туризам, угостелство).

У области **система градског зеленила**:

- подизање заштитних појасева уз дуж саобраћајница, саобраћајнице, водоизворишта, око индустријских зона и других индустријских објеката;
- повећање површина под зеленилом, формирањем нових парковских површина и линиског зеленила дуж саобраћајница и речног корита.

У области **становништва и насеља**:

- унапређење квалитета живота у насељима, опремањем комуналном и саобраћајном инфраструктуром и јавним службама;
- унапређење рада здравствених и образовних служби;
- унапређење квалитета живота (становање, инфраструктура, јавне службе, услуге, комуникације, култура).

У области **привреде**:

- формирање привредних зона - приоритет се даје подручјима које користе компаративне предности подручја,
- заштита животне средине и висок степен искоришћености простора;
- формирање туристичких тура са раличитим видовима туризма.

У области **инфраструктурних система**:

- унапређење саобраћајне матрице ;
- заштита изворишта подземних и површинских вода;
- рационална потрошња воде у привреди и домаћинствима;
- развој канализације по сепарационом систему са ППОВ;
- предтретман отпадних вода из привреде пре упуштања у градску канализацију;
- заштита од поплава са усклађењем заштитних система у односу на окружење;
- постизање енергетске ефикасности;
- одржавање, унапређење и поузданост у раду постојеће електроенергетске мреже;
- афирмисање у коришћењу алтернативних и обновљивих извора енергије;
- изградња/формирање терминала за рециклажу;
- санација постојећих сметлишта и дивљих депонија.

У области **заштите животне средине**:

- заштита ваздуха, земљишта, површинских и подземних вода;

- заштита од буке и вибрација;
- заштита флоре и фауне и унапређење биодиверзитета и геофонда;
- заштита природних и културних добара;
- даље унапређење и развој система мониторинга и катастра загађивача;
- веће улагање у програме заштите животне средине

3.2.3. Резултати консултација

У току израде стратешке процене вршене су консултације са надлежним општинским службама, јавним предузећима и заинтересованим органима и организацијама.

3.2.4. Процена утицаја планских решења на животну средину

За потребе процене утицаја Плана генералне регулације Мерошине на животну средину изабрана су планска решења приказана у следећој табели.

Табела 6. Планска решења за која се врши процена утицаја

Област	Планско решење
САОБРАЋАЈУ	1.Реконструкција,рехабилитација и осавремењавање постојеће деонице саобраћајница, као и новопроектованих локалних улица 2.Замена и редовно одржавање саобраћајне сигнализације 3.Изградња семафоризованих пешачких прелаза и заштитних ограда у зонама пословања, као и становања са интензивним пршачким токовима 4.Изградња јавних паркинг простора 5.Изградња бицикличке стазе на потезу уз саобраћајнице
ЈАВНЕ ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ	1. формирање нових зелених површина око школа, гробља и сл. 2. заштитни појас са уређејем стазама и ниским и средњим зеленилом дуж реке Јабланице 3. Изградња бицикличке стазе на потезу уз саобраћајнице
ХИДРОТЕХНИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА	1.Изградња фекалних колектора у свим насељима плана 2.Изградња магистралног водовода, као и разгранате мреже по насељима 3.Реконструкција застареле канализационе и водоводне мреже у насељима
ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ	1.Изградња водова за напајање нових трафостаница 2.Изградња уличне расвете 3.Изградња нових трафостаница 4.Електричну мрежу и објекте свих напонских нивоа ускладити са динамиком изградње и реконструкције на терену
ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ	Реконструкција и модернизација капацитета

Према критеријумима из Прилога I Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину у обзир су узете следеће карактеристике утицаја:

- Врста утицаја
- Вероватноћа да се утицај појави
- Трајање утицаја (временска димензија),
- Учесталост утицаја
- Просторна димензија утицаја.

Наведене карактеристике утицаја су вредноване према следећој табели.

Табела 7. Вредновање карактеристика утицаја

Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија утицаја
+ Позитиван ++ Веома позитиван - Негативан -- Веома негативан 0 Неутралан М зависи од мера заштите	мало вероватан средње вероватан веома вероватан	краткорочан средњорочан дугорочан	повремен средње учестао сталан	Л локални (део Општине) О општински Г градски Р регионални Н национални МЕ међународни

У складу са ППР и карактеристикама планског подручја одређене су карактеристике које одређују значајан утицај и то:

- Средње и веома вероватан утицај
- Средњорочан и дугорочан утицај
- Средње учестао и сталан утицај
- Локални, Општински и и регионални ниво утицаја.

За свако планско решење вршено је одређивање и евалуација утицаја. Бојом су приказани позитивни (зелена), негативни (црвена), неутрални (бела) и утицаји који зависе од примене мера заштите (жута) а интензитетом боје значај утицаја, према броју карактеристика које су дефинисане као значајне (постојање једне или две, три и четири карактеристике).

врста утицаја	значај утицаја		
	једна или две карактеристике	три карактеристике	четири карактеристике
Позитиван			
Негативан			
Неутралан			
Зависи од мера заштите			

Табела 8. Збирна матрица утицаја Просторног плана на животну средину

Планско решење/циљ стратешке процене	1. Смањење степена незапослености										
	2. Унапређење економског развоја										
3. Унаређење квалитета живота и здравља становништва											
4. Очување квалитета ваздуха											
5. Очување квалитета вода и успостављање интегралног управљања водама											
6. Унаређење квалитета земљишта, кроз смањење загађења и ублажавање ерозије											
7. Очување биодиверзитета, станишта и предела											
8. Очување обрадивог пољопривредног земљишта											
9. Заштита природних ресурса и коришћење обновљивих извора енергије											
10. Очување биодиверзитета, унаређења предела и унаређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду											
11. Унаређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унаређење информисања јавности по питањима животне средине											
Активности и приоритетни развојни програми у САОБРАЋАЈУ											
Реконструкција, рехабилитација и осавремењавање постојеће деонице саобраћајнице, као и новопројектованих локалних улица		■	■	■		■					■
Замена и редовно одржавање саобраћајне сигнализације	■		■								■
Изградња семафоризованих пешачких прелаза и заштитних ограда у зонама пословања, као и становања са интензивним пршачким токовима		■	■								■
Изградња јавних паркинг простора	■	■	■	■		■					■
Изградња бициклических стаза на потезу уз саобраћајнице			■								■
Активности на уређивању ЈАВНИХ ЗЕЛЕНИХ ПОВРШИНА											
формирање нових зелених површина око школа, гробља и сл.	■		■	■		■	■				

Значај утицаја процењује се у односу на величину тј. интензитет утицаја и просторне размере на којима се може остварити утицај. У вишекритеријумској анализи планских решења у обзир је узета **величина утицаја планских решења**, затим је мерен **значај утицаја планских решења** на животну средину, као и **вероватноћа** да ће се неки процењени утицај догодити у стварности. Наведена планска решења углавном имају мали негативан/позитиван утицај на очување квалитета животне средине, док поједина планска решења немају никакав утицај на животну средину.

Утицају планских решења су локалног карактера. Вероватноћа утицаја планског решења на животну средину је извесна/вероватна у зависности од планског решења.

Извештај о стратешкој процени утицаја је дефинисао планска решења по областима, како је приказано. На овом нивоу плана није било могуће детаљно анализирати свако планско решење и непосредан утицај планираних активности на животну средину јер нису дефинисане све појединости везане за дато планско решење. У случајевима где је процењено да може доћи до негативног утицаја потребно је предузети одговарајуће мере заштите.

4. МЕРЕ ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ И УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Заштита животне средине на подручју Плана генералне регулације Мерошине заснована је на концепту одрживог развоја, усклађивању коришћења простора са могућностима и ограничењима природних и створених вредности (мере заштите) и са потребама економског развоја, полазећи од начела превенције и спречавања загађивања животне средине и начела интегралности. **То значи обавезно укључивање услова заштите животне средине у све планове, односно програме, као и све предвиђене активности и садржаје на подручју.**

Систем заштите животне средине чине мере, услови и инструменти за:

- одрживо управљање, очување природне равнотеже, целovitости, разноврсности и квалитета природних вредности и услова за опстанак свих живих бића;
- спречавање, контролу, смањивање и санацију свих облика загађивања животне средине (Чл. 2., ст. 1. и 2. Закона о заштити животне средине).

Применом мера заштите животне средине, ефекти негативних тенденција идентификованих у простору кориговаће се у правцу побољшања квалитета појединих елемената животне средине, а применом свих расположивих инструмената спречиће се њихово ширење ван утврђеног планског оквира.

Мере за смањење негативних и увећање позитивних Плана генералне регулације Мерошине на животну средину припремљене су на основу резултата процене утицаја и циљева стратешке процене.

4.1. Заштита ваздуха

Заштита овог природног елемента подразумева ограничење или смањење емисија загађујућих материја, и то првенствено:

- стриктно ограничавање емисија загађујућих материја из привредних постројења, саобраћаја и домаћинства, даљи развој система топлификације, адаптирање привреде према критеријумима заштите, појачану контролу рада котларница; подстицање енергетске ефикасности у смислу што рационалнијег коришћења енергије;
- одређеним мерама стимулирати грађане са индивидуалним ложиштима на прелазак на алтернативне изворе загревања;
- применом интегралних заштитних мера дуж саобраћајнице I реда М9 и других путева, применом прописа и прибављањем обавезних интегрисаних дозвола за

постојећа и нова привредна (индустријска) постројења, као и променом у начину функционисања постојећих постројења, док се за нова постројења примењују најбоље доступне технологије (БАТ) и решења усклађена са прописима;

- коришћење алтернативних енергетских извора: сунчеве енергије, енергије биомасе и отпада, еолске енергије;
- усагласити основне насељске функције са циљем побољшања стања животне средине;
- планско озелењавање јавних површина и стварање функционалног система зеленила са изградњом нових паркова и спортско-рекреативних терена, дечијих игралишта и нових дрвореда дуж улица, свуда где за то постоје могућности;
- обезбедити аутоматско праћење показатеља квалитета ваздуха ради адекватне реакције у случају акцидентних загађења;
- развој информационог система квалитета ваздуха за подручје Плана генералне регулације Мерошине преко Екобилтена и интернет презентација, са доступном базом података о актуелном и десетогодишњем стању квалитета ваздуха;
- спровести вишегодишња епидемиолошка истраживања за утврђивање последица лошег квалитета ваздуха на здравље становништва.

4.2. Заштита и коришћење вода

Потпуна заштита и унапређење квалитета подземних вода (водоснабдевање, наводњавање);

Враћање у прописану класу квалитета површинских вода:

- заштитом изворишта и обезбеђењем снабдевања водом, применом прописаних активности у зони заштите изворишта, ревитализацијом и проширивањем водоводног система;
- ревитализацијом загађених водотокова, приобаља и шире околине и довођење свих деоница водотокова у прописану класу;
- смањењем емисије суспендованог и органског загађења од стране концентрисаних и расутих загађивача;
- планским третманом комуналних отпадних вода - ширењем канализационе мреже (кишне и фекалне канализације), одређивање локације и изградња ППОВ;
- планским третманом индустријских отпадних вода - изградња канализације за отпадне воде, изградња система за предтретман отпадних вода у привредним постројењима, уградња постројења за пречишћавање отпадних вода загађених нафтним дериватима; санација постојећих индустријских постројења за третман отпадних вода;
- У потпуности се придржавати елабората о санитарној заштити.

Превентивним мерама обезбеђује се заштита изворишта и остварује се применом:

- рационализације потрошње воде;
- забраном изградње индустријских и других објеката чије отпадне материје могу загадити воду и земљиште, забране изградње других објеката који могу загадити воду или земљиште или угрозити безбедност водопривредне инфраструктуре;
- дозвољеном изградњом објеката ако се у пројектовању и извођењу обезбеди канализација и пречишћавање отпадних вода у складу са стандардима прописаним законом и у складу са законом, дозвољеном је изградњом објеката за рекреацију и туризам под условима заштите животне средине;

- постојећи индустријски објекти морају у најкраћем року обезбедити каналисање и пречишћавање отпадних вода у складу са законском регулативом;
- изградњом депонија за безбедно складиштење и санитарно исправно руковање свим отпадним материјама из процеса производње и отпадним муљевима из постројења за пречишћавање отпадних вода;
- изградњом заштитних појасева на водотоцима и бујичним токовима;
- санацијом преосталих ерозионих и бујичних жаришта, смиривање ерозије и постепено смањивање продукције и проноса наноса;
- отпад се сме сакупљати само на водонепропусним површинама, а депоновање је могуће само ван шире зоне заштите;
- забрана транспорта и складиштења опасних и отровних материја;
- антиерозивним радовима ради спречавања спирања земљишта и хемијског или механичког загађења водотока;
- успостављањем ефикасног система мониторинга и израда и ажурирање катастра загађивача и спровођење репресивне политике у складу са законском регулативом која се односи на заштиту квалитета вода;
- успостављањем комплексног, функционалног, информационог и управљачког система заштите животне средине;
- израдом плана заштите вода;
- перманентном и стриктном контролом квалитета амбијенталних и отпадних вода.

4.3. Заштита земљишта

- Заштита земљишта остварује се:
- уклањањем свих дивљих депонија и забрана неконтролисаног депоновања свих врста отпада;
- спровести програм строге контроле и заштите приобаља и водотокова.
- успоставити еколошку контролу у циљу спречавања индустријског загађивања, испуштања хемијског отпада и прљавих индустријских материја. У вези са тим поштрити казнену политику;
- контрола употребе агрохемијских средстава у циљу смањивања загађења земљишта из пољопривреде и очување земљишта које се одликује високим пољопривредним вредностима. Заштита, коришћење и уређење земљишта обухвата очување продуктивности, структуре и слојева тла, као и природних и прелазних облика и процеса. На површини земљишта или испод могу се обављати активности и одлагати материје које не загађују или оштећују земљиште;
- неопходно је допунити испитивања загађености пољопривредног земљишта на оним локацијама на којима то није учињено;
- наставити испитивања на локацијама на којима су констатована загађења, нарочито гицикличним ароматичним угљоводонцима;
- осмислити Програм испитивања загађености земљишта у зонама рекреације (дечја игралишта), подручјима око индустријских објеката и поред значајних саобраћајница;
- рационално коришћење грађевинског и пољопривредног земљишта;
- за нове делатности и намене у случајевима када је то могуће коришћење постојећег грађевинског фонда (уместо "greenfield" давање предности "brownfield" инвестицијама).

4.4. Управљање отпадом

Према стратегији управљања отпадом за период 2010-2019. године управљање отпадом по врстама обухвата:

Управљање комуналним отпадом подразумева повећање броја становника обухваћених системом сакупљања отпада, чишћење дивљих сметлишта, организовање примарне селекције кроз организовано сакупљање рециклабилног отпада већ у самим домаћинствима.

Управљање **отпадом животињског порекла** је у надлежности Министарства пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде. Потребно је приступити изради програма управљања отпадом животињског порекла. Отпад животињског порекла, као и производе настале прерадом отпада животињског порекла треба користити у енергетске сврхе.

До реализације решења из Стратегије управљања отпадом за период 2010-2019. године, планска решења у области управљања отпадом на територији Општине су:

Интегрално управљање комуналним отпадом:

- затварање и санација постојећих депонија и сметлишта и рекултивације земљишта;
- успостављање система организованог сакупљања отпада и одвожење на регионалну депонију;
- увођење система примарне сепарације отпада на територији Општине,
- изградња трансфер станице и рециклажног дворишта на територији Општине.

Управљање отпадом животињског порекла:

изградња сточног гробља/јаме на територији Општине

4.5. Заштита заштићених природних и културних добара

Основни критеријуми за одрживи развој и уређење предела и очувања идентитета природних и културних вредности су:

- задржавање постојеће структуре и функционалне повезаности станишта;
- примењивање мера за умањење штетних утицаја у случајевима када није могуће избећи негативне утицаје;
- спровођење мера за унапређење, заштиту и очување свих предела на територији

Просторног плана.

Основна концепција **заштите предела** огледа се у очувању карактера, структуре и разноврсности предела и обезбеђењу несметаног функционисања природних појава и процеса у природним пределима, као и унапређењу, уређењу и заштити културног и руралног предела.

Услед девастирајућих и деградирајућих активности у шумарству, ловству, експлоатацији минералних сировина и пољопривредној производњи, ревитализација, рекултивација и обнова предела, представљаће приоритет на планском подручју.

4.6. Заштита биодиверзитета, флоре, фауне, угрожених и заштићених врста

Антропогеним или природним утицајем долази до промена услова опстанка и развоја у природним пределима и до измене целокупног биодиверзитета. Број многих животињских и биљних врста на подручју Плана се временом смањује под различитим утицајима, а неке врсте су и потпуно истребљене.

Обезбедити очување постојеће дрвенсте, *жбунасте и зеласти природне вегетације* у што већој мери, као и њихово унапређење. Означити површине на којима је дошло до девастације и стварања деградираних (еродираних) површина и предвидети њихову санацију и пошумљавање.

Обезбедити услове за ревитализацију измењених делова природе у циљу подизања квалитета животне средине планског подручја.

Утврдити намену површина и обезбедити максимално очување свих постојећих зелених површина од даље деградације, загађивања и пренамене. Предвидети нове зелене површине и подизање зелених заштитних појасева због умањења директних и индиректних

негативних ефеката изазваних различитим делатностима. Утврдити обавезу очувања и подизања засада високе вегетације, као и формирања уређених зелених површина:

- дуж саобраћајница - подизање засада високе вегетације (дрвореда), уз могућност формирања линеарних ивичних травњака. Садни материјал треба да чине врсте које су биолошки постојане, естетски прихватљиве и прилагођене околном простору и његовој намени,

- око дечијих игралишта и паркинг простора (растерским озелењавањем озеленити отворене паркинг површине) и др.

4.7. Заштита здравља

Заштита здравља се обезбеђује:

- смањењем емисије загађујућих материја и изложености њиховом штетном дејству;
- заштитом и унапређењем постојећих шума, шумског земљишта и заштитних "зелених појасева";
- смањењем емисије загађујућих материја у ваздуху подизањем заштитних "зелених појасева" уз магистралне саобраћајнице и нова привредна постројења, односно заштитног зеленила у насељима.

Смањење буке, вибрација и нејонизујућег зрачења врши се подизањем појасева заштитног зеленила и техничких баријера за заштиту од буке на најугроженијим локацијама (дуж аутопута), применом прописаних дозвољених нивоа буке у изграђеним подручјима насеља, као и применом прописаних мера заштите од нејонизујућег зрачења (далеководи и трафо станице).

Поред зеленила један од начина за смањење нивоа буке је изградња вертикалних заштитних зидова (баријера). Вертикални зидови представљају грађевинске конструкције од развог материјала (армирани бетон, бетон, опека, камен, дрво, алуминијум, стакло, пластика и др.), налазе се у профилу саобраћајнице у виду вертикалне препреке и заштиту од буке врше рефлексијом и апсорпцијом звучних таласа. Њихова примена долази до изражаја у условима ограниченог простора. У зависности од положаја објекта кога треба заштитити од буке у односу на саобраћајницу, разликујемо више типова вертикалних заштитних зидова: рефлектирајући, апсорбујући и високо апсорбујући. Као заштита од саобраћајне буке, најуспешнији резултати се постижу високо-апсорпционим оградама које се најчешће израђују као сендвич од перфорираног метала или дрвета. Као пунило примењује се материјал који има високу апсорпцију звука.

Слабљење баријере зависи од карактеристика материјала, димензија и облика баријере. Основни принцип при пројектовању баријере, је да висина баријере мора бити барем толика да спречи оптичку видљивост извора буке и угроженог места. Слабљење које се у тим условима постиже износи 5 dB. Свако, даље повећање баријере од једног метра доприноси повећању слабљења од 1.5 dB. Ширина баријере треба да буде осам пута већа од растојања угроженог места до баријере.

Заштита здравља се постиже и обезбеђењем редовне контроле здравствене исправности намирница и квалитета воде за пиће, као и системом адекватне здравствене заштите - реконструкцијом постојећих објеката здравствене заштите и обезбеђењем доступности објектима и услугама здравствене заштите и других јавних служби од значаја за здравствени и социјални статус грађана.

4.8. Заштита од удеса

Мере и поступци превенције одређени су на основу података добијених проценом значајних аспеката, плана заштитом од удеса и других мера управљања ризиком од удеса - мера безбедности приликом акцидентне ситуације при превозу опасних материја.

Основни циљеви управљања хемикалијама и заштита од удеса су:

- усклађивање националних прописа из области управљања хемикалијама и заштите од удеса са законодавством ЕУ;
- ревизија националних прописа о удесима у индустрији и транспорту;
- ратификовање важних међународних Конвенција који се односе на хемикалије и удесе (Ротердамска, Стокхолмска и сл.);
- успостављање и развој информационог система за управљање хемикалијама и заштиту од удеса;
- у случају удеса припрема мера и поступака санације земљишта, као и у случају појединачних (изолованих) инцидената;
- при транспорту опасних материја дуж коридора смањењем опасности од удеса;
- благовремено отклањање свих техничко-технолошких недостатака;
- организовање радионица за едукацију свих учесника систему управљања ризиком и одговором на хемијске удесе;

Мере за отклањање последица удеса (санација) су део процеса заштите од удеса, које имају за циљ праћење постудесне ситуације, обнављање и санацију животне средине, враћање у првобитно стање, као и уклањање опасности од могућности поновног настанка удеса. Да би се санација успешно спровела мора да обухвати израду плана санације и израду извештаја о удесу. Наведени методолошки приступ квалитативно отвара могућност дефинисања под којим условом ће ризик од рада опасних постројења на одређеном простору бити прихватљив и на који начин се може обезбедити добро управљање ризиком од удеса. Потреба за проценом ризика у животној средини настала је као резултат повећане свести о нужности заштите животне средине. Постало је очигледно да многи индустријски и развојни пројекти изазивају нежељене последице у животној средини, које би се могле спречити постојањем разрађеног механизма управљања ризиком од хемијског удеса.

4.10. Заштиту од пожара -урбанистичке мере

Ради заштите од пожара објекти морају бити реализовани према одговарајућим техничким противпожарним прописима, стандардима и нормативима:

- објекти морају бити реализовани у складу са Законом о заштити од пожара („Сл. гласник СРС“ бр. 111/09),
- објекти морају имати одговарајућу хидрантску мрежу, која се протоку и притиску воде у мрежи планира и пројектује према Правилнику о техничким нормативима за спољну и унутрашњу хидрантску мрежу за гашење пожара („Сл. лист СФРЈ“ бр. 30/91)
- објектима мора бити обезбеђен приступни пут за ватрогасна возила, сходно Правилнику о техничким нормативима за приступне путеве („Сл. лист СРЈ“ бр 8/95)
- објекти морају бити реализовани у складу са Одлукама о техничким нормативима за електричне инсталације ниског напона („Сл. лист СФРЈ“ бр. 53, 54/88 и 28/95), Правилником о техничким нормативима за заштиту објеката од атмосферског пражњења планиране гараже реализовати у складу са Правилником о техничким захтевима за заштиту гаража за путничке аутомобиле од пожара и експлозија („Сл. лист СЦГ“, бр 31/05)
- Урбанистичке мере обезбеђења за потребе одбране земље На основу услова Министарства одбране који су достављени за потребе израде предметног ППР-а (бр. 1694-5 од 2.7. 2010 год.) констатује се да нема посебних услова и захтева за прилагођавање потребама одбране земље.

Регулација јавних површина насеља и позиција грађевинских линија у односу на исту, треба да омогуће несметано функционисање свих служби у случају елементарних непогода, пожара и ратних услова. Елементи саобраћајница у смислу зависности од зарушавања и могућности прилаза објектима у фази спасавања, дефинисање могућности прилаза местима за водоснабдевање противпожарних јединица као и други значајни елементи са аспекта заштите и спасавања људи и материјалних добара су уграђени у урбанистичко решење ППР-а.

У погледу склањања људи и материјалних добара у случају опасности од ратних разарања неопходно је, осим могућности изградње склоништа двонаменског типа, обезбедити евакуациона места у мањим енклавам шумских површина на предметном подручју. У ове сврхе могу се користити и специјална склоништа или одговарајући објекти који су способљени за такву намену. У случају да будући инвеститор жели у оквиру новог објекта да изгради кућно склониште оно мора задовољавати техничке нормативе за такву врсту грађевинских објеката.

5. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА

Чланом 5. став 1. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину прописана је обавеза израде стратешке процене утицаја на животну средину за просторне планове. На локалном нивоу, за планове мањих просторних обима одлуку о стратешкој процени доноси орган надлежан за припрему плана ако постоји могућност појаве значајних утицаја, што се утврђује према критеријумима датим у Прилогу 1. "Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину".

Стратешка процена утицаја Плана генералне регулације Мерошине на животну средину (у даљем тексту: стратешка процена) урађена је у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину и Законом о заштити животне средине

5.1. Стратешке процене на нижим хијерархијским нивоима

Извештај о Стратешкој процени утицаја на животну средину је урађен у складу са одредбама Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, а за потребе израде овог Плана.

У случају потребе за детаљнијом планском разрадом неопходно је извршити вредновање капацитета простора у односу на одговарајуће делатности и активности која се планирају на њему. На тај начин ће се извршити еколошка валоризација простора и прописати мере којима се у потпуности мора обезбедити заштита околине од загађења.

Приоритети на изради Плана генералне регулације и њихова динамика, утврђују се динамиком уређења, а заснивају се на конкретним планским решењима, плановима и програмима рада јавних предузећа, потребама и захтевима локалне самоуправе и републичких институција, у складу са економским растом и расподелом буџетских средстава који се односе на уређење простора.

5.2. Процене утицаја пројеката на животну средину

У поступку даље разраде планског документа, у складу са Законом о процени утицаја на животну средину и Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.114/08) инвеститори су дужни да се обратe надлежном органу за послове заштите животне средине општинске управе који ће одлучити о потреби израде Процене утицаја на животну средину, односно донети Решење о потреби израде или ослобађању од израде студије Процене утицаја.

Као обавезујућу ствар, а на основу Закона о процени утицаја на животну средину, потребно је истаћи следеће:

- Инвеститор не може приступити извођењу пројекта тј. радовима без спроведеног поступка процене утицаја и добијене сагласности надлежног органа на студију о процени утицаја
- Инвеститор за чије се планиране објекте и активности може захтевати процена утицаја мора поднети захтев за одлучивање о потреби процене утицаја надлежном органу, и – Студија о процени утицаја је саставни део документације потребне за прибављање дозволе или одобрења за почетак извођења пројекта (изградња, извођење радова, промена технологије, промена делатности и друге активности).

Поступак процене утицаја на животну средину је потребно спровести по фазама у поступку процене утицаја како је то прописано Законом.

6. КОНЦЕПТУАЛНИ ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ (MONITORING)

6.1. Полазишта мониторинга

Систем заштите и унапређивања животне средине обухвата скуп мера и услова за: очување и заштиту природних и радом створених вредности животне средине; заштиту људи и животне средине од загађивања; заштиту од утицаја штетних и опасних материја, јонизујућих и нејонизујућих зрачења, буке и вибрација; заштиту од уништења и деградације природних вредности; као и мера и услова за унапређење квалитета животне средине.

Коришћење природних богатстава, изградња објеката или извођење радова може се вршити под условом да се не изазову трајна оштећења или значајне промене природних облика, загађивање или на други начин деградирање животне средине.

Забрањен је увоз опасних отпадних материја, њихово чување, складиштење и одлагање.

Предузеће и други привредни субјекти су дужни да у обављању делатности обезбеде:

- рационално коришћење природних богатстава, добара и енергије;
- урачунавање трошкова заштите животне средине у оквиру инвестиционих и производних трошкова;
- праћење утицаја делатности на стање животне средине .

Предузеће је дужно да води податке о врстама и количинама опасних и штетних материја које користи у вршењу одређених делатности, као и да води податке о врстама и количинама опасних и штетних и отпадних материја које испушта, односно одлаже у ваздух, воду и земљиште, на прописан начин и да те податке достави надлежним органима Заштита од буке, пожара и примена мера заштите на раду чине оквир за прописивање мера заштите за појединачне локације. Планске препоруке за дефинисање највишег допуштеног нивоа буке по зонама се допуњују са мерама и нормативима заштите на раду од буке у радним просторијама, којим су прописани:

- допуштени нивои буке с обзиром на врсту делатности; допуштени нивои буке с обзиром на могућност непосредног споразумевања говором;
- допуштени нивои буке с обзиром на могућност посредног споразумевања средствима комуникација;
- допуштено време излагања буци с обзиром на ниво трајања буке;
- допуштено време излагања буци.

Истовремено, неопходно је пројектном документацијом предвидети техничке мере заштите од пожара и експлозија, одговарајућим решењима и условима за складиштење роба и материјала, као и одговарајући прилаз за ватрогасна возила у складу са техничким нормативима за заштиту од пожара и експлозија.

6.2. План мониторинга

У току редовног рада потребно је да се припреми и примењује план мониторинг активности у радној зони, који би обухватио следеће кључне елементе који се дају у следећој табели:

Табела 10. Концептуални оквир мониторинг плана

ФАЗА	параметри КОЈИ се прате	Локација параметара који се прате	КАКАВ је параметар који се прати	КОЈОМ фреквенцијом се прате параметри	Разлог праћења параметара	ОДГОВОРНОСТ
ГРАЂЕЊЕ	Прашина; Бука; Земљиште и вегетација на које утиче извођење радова	на самој локацији	Визуелан; Осматрање м; Визуелан;	У сувом или/и у Ветровитом Током изградње	Заштита људи, флоре и фауне	Извођач радова
Употреба	Бука Електро-магнетно поље Земљиште	Посебно за електро-енергетску инфраструктуру	Мерни Инструменти Визуелан	Током техничког Према Периодично	Заштита људи, флоре и фауне	Корисник

За спречавање негативних утицаја приликом изградње и употребе објеката предлаже се оквир за дефинисање мера, који су дати у следећој табели:

Табела 11. Концептуални оквир плана за спречавање негативних утицаја

ФАЗА	ВРСТА	МЕРЕ УБЛАЖАВАЊА	ОДГОВОРНОСТ
Грађење	Емисија прашине	Прскање водом као мера спречавања емисије прашине	Извођач радова
	Бука	Извођач мора да води рачуна да се не прекорачи дозвољени ниво буке	
Употреба	Бука Угрожавање објеката	Техничке мере и стандардизована опрема	Корисник

7. МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Стратешка процена је интегрисана у одговарајуће фазе израде Плана генералне регулације Мерошине (Табела 11).

Табела 11. Интегрисање стратешке процене у израду Плана Генералне Регулације

План генералне регулације (ПГР)	Стратешка процена	Резултат фазе
Концепт плана	<p>Детаљна разрада полазних основа, циљева и индикатора:</p> <ul style="list-style-type: none"> - општи и посебни циљеви стратешке процене и избор индикатора - припрема варијантних решења повољних са становишта заштите животне средине - процена утицаја варијантних решења на животну средину и поређење варијантних решења 	Најповољније варијантно решење
Нацрт ПГР	<ul style="list-style-type: none"> - процењивање утицаја планских решења на циљеве стратешке процене, - на основу прикупљених детаљних података о стању животне средине; - припрема мера за смањење и спречавање негативних и увећање позитивних утицаја на животну средину; - припрема програма праћења стања животне средине за стратешку процену; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Припрема планских решења заштите животне средине у ПДР 2. Припрема Извештаја о стратешкој процени (садржај утврђен Законом)
Стручна контрола и јавни увид	Мишљење заинтересованих органа и организација и јавни увид (истовремено са ПГР)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Припрема Извештаја о учешћу заинтересованих органа и организација и јавности 2. Финални Извештај о стратешкој процени
Финална верзија ПДР	<ul style="list-style-type: none"> - оцена извештаја о стратешкој процени (критеријуми утврђени Прилогом II Закона) - давање сагласности 	

У свакој фази стратешке процене коришћене су методе, засноване на међународној и европској пракси и препорукама.

У фази одлучивања о изради стратешке процене коришћено је: поређење са сличним случајевима, коришћење постојеће литературе, стручно мишљење, формалне и неформалне консултације, анализа ограничења и потенцијала и матрице утицаја. У следећој фази одређивања значајних утицаја коришћене су методе поређења са сличним случајевима, постојећа литература, стручно мишљење, формалне и неформалне консултације и матрице утицаја. У наредном кораку анализе утицаја коришћени су индикатори, стручно мишљење, анализа компатибилности и матрице утицаја.

Коришћени су индикатори за које податке прате наше стручне службе и индикатори који су усклађени са системом индикатора који се користе у Европској Унији (Европска агенција за животну средину - ЕЕА) и Организацији за европску безбедност и сарадњу (ОЕСД). Одређен број индикатора који би био од значаја за израду стратешке процене није могао бити употребљен јер ми не спроводимо такав мониторинг и немамо ту врсту података.

Највеће тешкоће у изради стратешке процене су недовољно постојање валидних и ажурних података о стању животне средине на подручју Плана.

8. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА

Како је стратешка процена интегрисана у све фазе ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ МЕРОШИНЕ, то је резултирало уважавањем и укључивањем резултата до којих се дошло у току стратешке процене.

9. ЗАКЉУЧЦИ

Стратешка процена утицаја на животну средину је поступак којим се обезбеђују услови за заштиту животне средине у току израде плана. Стратешка процена је је урађена у складу са Законом о заштити животне средине и Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину.

ПЛАН ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ МЕРОШИНЕ ЗАКЉУЧЦИ (НЕТЕХНИЧКИ РЕЗИМЕ) Стратешка процена утицаја на животну средину, као поступак који обезбеђује услове за одговарајућу заштиту животне средине у току израде плана, припремљена је у складу са законским одредбама и Одлуком о изради Плана Генералне регулације Меровине на животну средину.

Планом Генералне регулације Меровине на животну средину стварају се *урбанистички услови за развој и изградњу: пословних, стамбених и радних зона са припадајућом инфраструктуром, у складу са економским могућностима општине и уз очување и унапређење животне средине.*

Релевантни плански и секторски документи, пре свега Просторни план Републике Србије, Стратегија просторног развоја РС, Просторни план Општине Меровине и стратешки развојни документи у области секторског развоја садрже циљеве заштите животне средине али и секторског развоја значајне за израду Стратешке процене. Ови циљеви су основа за обезбеђење заштите ваздуха, вода, земљишта, за управљање отпадом и очување предела.

Стање животне средине на планском подручју је одређено квалитетом ваздуха, вода, земљишта, биљног и животињског света и управљањем отпадом

Релевантни плански и секторски документи, пре свега Просторни план Републике Србије, просторни план инфраструктурног коридора као и националне стратегије у области развоја привреде, пољопривреде, шумарства, регионалног развоја, локалног одрживог развоја, водoprивреде, енергетике, управљања отпадом и заштите животне средине, садрже циљеве заштите животне средине, али и основе секторског развоја значајне за израду Плана генералне регулације, ко и Извештаја о стратешкој процени на животну средину. Постављени циљеви теже ка обезбеђењу оптималног управљања квалитетом ваздуха, водама, земљиштем, отпадом, отпадним водама, заштитом предела и квалитетом живота уопште.

Стање животне средине - Акутни проблеми се огледају у загађивању површинских и подземних вода и мелиорационих канала непречишћеним отпадним водама, неодговарајућем управљању комуналним, индустријским и пољопривредним отпадом које је и узрок загађивања земљишта, потребе заштите приобаља и притока са стаништима и живим светом као и потреба за очувањем квалитета ваздуха.

Основна питања заштите животне средине разматрани у току Извештаја о стратешкој процени на животну средину везани су за **урбанистичко уређење становања, пословања, радне и индустријске зоне, зелене површине (уређено и заштитно зеленило), као и регулације собраћајница и инфраструктурних система.**

Питања која нису разматрана у току израде Извештаја о стратешкој процени на животну средину су: климатске промене и заштита озонског омотача, прекогранично загађивање и заштита природе.

Следећи *циљеви Стратешке процене* су припремљени на основу питања заштите животне средине на

планском подручју и циљева из релевантних секторских развојних докумената:

- Основни циљ заштите животне средине на планском подручју је очување стања животне средине, у односу на постојеће стање и планирану изградњу, уз примену начела превенције и предострожности и начела одрживог развоја у будућем развоју планских подручја. Поред основног циља дефинисани су и посебни (оперативни циљеви)

Основни циљ се кроз посебне циљеве на својеврсан начин транспонују и разажују кроз области:

(1) одвођење и пречишћавање отпадних вода и обезбеђење довољних количина квалитетне воде за пиће;

- (2) сакупљање и транспорт комуналног отпада и његово одлагање на регионалну депонију са центром за рециклажу;
- (3) стихијско ширење непланске изградње дуж инфраструктурних коридора (јавне површине);
- (4) ненаменско коришћење плодног пољопривредног земљишта
- (5) могуће загађивање ваздуха и повишена саобраћајна бука у насељима и на коридору државног пута ;
- (6) неразвијен мониторинг животне средине и
- (7) недовољно инвестирање у заштиту животне средине, развој еколошке свести, ефикаснији рад комуналне инспекције.

Процена утицаја на циљеве Извештаја о стратешкој процени на животну средину вршена је за варијантна и планска решења. Поређењем добијених резултата закључено је да је друго варијантно решење, односно реализовање предметног плана, повољније са аспекта заштите животне средине.

„Стратешка процена утицаја на животну средину значи оцена вероватних утицаја на животну средину његове припреме, спровођење процедуре за учешће јавности и консултација и узимања у обзир извештаја о животној средини и резултата учешћа јавности и консултација на план“ (Закон о утврђивању протокола о СПУ уз конвенцију о ПУ у прекограничном контексту “Сл.гласник РС-Међународни уговори“бр.1/2010). Процена утицаја планских решења на циљеве Стратешке процене вршена је за Плана Генералне регулације Мерошине на животну средину према значају утицаја, према карактеристикама из Прилога I Закона - врста, вероватноћа, учесталост, временска и просторна димензија утицаја. Утицаји су приказани у збирној матрици.

Закључак процене утицаја је да план гледајући са становишта одрживог развоја има укупно позитивне утицаје и представља развојну могућност Општине Мерошине .

Решења и мере за смањење негативних и увећање позитивних утицаја предметног плана на животну средину припремљена су на основу резултата процене утицаја.

Програм за праћење стања животне средине обезбеђује се у оквиру редовног мониторинга ваздуха, вода и земљишта у Републици али је дат и концептуални оквир за увођење мониторинга који је прилагођен планском подручју.

Методологија коришћена у изради Извештаја о стратешкој процени на животну средину заснована је на интегрисању Стратешке процене и поступка израде ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ МЕРОШИНЕ.

У оквиру начина одлучивања, закључује се да је претметни план припремљена са високим степеном одрживости у области **просторног уређења, регулације и грађења**. Захтеви за заштитом животне средине поштовани су и уграђени у сва решења плана, како би био омогућен неопходан развој са минималним последицама по животну средину.

Директор,

Председник
Скупштине Општине,

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ ПОДАТАКА

1. Плански документи:

- Просторни план Републике Србије ("Службени гласник РС", број 88/10);
- Просторни план општине МЕРОШИНЕ
- Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину план Републике Србије, ("Службени гласник РС", број 88/10);
- Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног Плана Општине Меровина на животну средину,
- Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину план генералне регулације градског подручја општине прибој, 2012 Београд

2. Прописи:

- Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр.135/04, 36/09, 72/09 и 43/11-одлука УС);
- Закон о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр.135/04 и 36/09);
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 88/10);
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине ("Службени гласник РС", бр.135/04 и 25/15);
- Закон о ваздушном саобраћају ("Службени гласник РС", бр. 73/10, 57/11, 93/2 и 45/15);
- Правилник о аеродромима ("Службени гласник РС", бр. 23/12 и 60/12);
- Закон о заштити природе ("Службени гласник РС", бр. 36/09, 88/10, 91/10 и 10/13);
- Уредба о утврђивању водопривредне основе Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 11/02);
- Уредба о програму системског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма („Службени гласник РС“, бр. 88/10)
- Закон о водама ("Службени гласник РС", бр. 30/10 и 93/12);
- Одлука о санитарно техничким условима за испуштање отпадних вода у јавну канализацију ("Службени лист града Ниша", бр. 4/94 и 76/05);
- Закон о управљању отпадом ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 88/10);
- Закон о транспорту опасног терета ("Службени гласник РС", бр. 88/10);
- Закон о заштити од буке у животној средини ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 88/10);
- Закон о заштити ваздуха ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 10/13);
- Закон о заштити од нејонизујућег зрачења ("Службени гласник РС", бр. 36/09);
- Уредба о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање ("Службени гласник РС", бр. 24/14);
- Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Сл. гласник РС“ бр. 11/10, 75/10 и 63/13)
- Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини ("Сл. гласник РС", бр.75/10)
- Одлука о утврђивању националног програм заштите животне средине ("Службени гласник РС", бр. 12/10);
- Уредбу о индикаторима буке("Службени гласник РС", бр. 75/2010);
- Правилник о ватрогасно - спасилачкој служби и ватрогасно - спасилачком обезбеђењу на аеродромима, "Службени гласник РС", бр. 54/12 и 122/14)
- Закон о енергетици ("Службени гласник РС", бр. 84/04);
- Закон о електронским комуникацијама ("Службени гласник РС", бр. 44/10);
- Закон о добробити животиња ("Службени гласник РС", бр. 41/09);
- Закон о геолошким истраживањима ("Службени гласник РС", бр. 44/95);
- Закон о јавним путевима ("Службени гласник РС", бр. 101/05 и 123/07);
- Закон о јавном здрављу ("Службени гласник РС", бр. 72/09);
- Закон о поступању са отпадним материјама ("Службени гласник РС", број 25/96, 26/96);
- Закон о производњи и промету отровних материја ("Службени лист СРЈ", број 15/95, 28/96, 37/02);

- Уредба о врстама активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола ("Службени гласник РС", број 84/05);
- Уредба о врстама загађивања, критеријумима за обрачун накнаде за загађивање животне средине и обвезницима, висини и начину обрачунавања и плаћања накнаде ("Службени гласник РС", број 113/05, 6/07, 8/10 и 102/10);
- Уредба о утврђивању Програма контроле квалитета ваздуха у 2006. и 2007. години ("Службени гласник РС", број 23/06);
- Уредба о врстама активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола ("Службени гласник РС", бр. 84/05);
- Уредба о утврђивању критеријума за одређивање статуса угрожене животне средине и приоритета за санацију и ремедијацију ("Службени гласник РС", бр. 22/10);
- Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха ("Службени гласник РС", бр. 11/10 и 75/10);
- Уредба о садржини и начину вођења информационог система заштите животне средине, методологији, структури, заједничким основама, категоријама и нивоима сакупљања података, као и о садржини информација о којима се редовно и обавезно обавештава јавност ("Службени гласник РС", бр. 112/09);
- Уредба о програму системског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма ("Службени гласник РС", бр. 88/10);
- Уредба о одређивању активности чије обављање утиче на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 109/09);
- Уредба о одлагању отпада на депоније "Службени гласник РС", бр. 92/10);
- Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух ("Службени гласник РС", бр. 71/10);
- Уредба о превозу опасних материја у друмском и железничком саобраћају ("Службени гласник РС", број 53/02);
- Уредба о врстама загађивања, критеријумима за обрачун накнаде за загађивање животне средине и обвезницима, висини и начину обрачунавања и плаћања накнаде ("Службени гласник РС", бр. 113/05, 6/07, 8/10 и 102/10);
- Правилник о критеријумима за одређивање локације и уређење депонија отпадних материја ("Службени гласник РС", број 54/92 и 92/10);
- Правилник о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евидентирања података ("Службени гласник РС", број 30/97, 35/97)
- Правилник о дозвољеном нивоу буке у животној средини ("Службени гласник РС", број 72/10);
- Правилник о опасним материјама у водама ("Службени гласник РС", број 31/82);
- Правилник о начину и минималном броју испитивања квалитета отпадних вода ("Службени гласник РС", број 47/83, 13/84)
- Правилник о начину и минималном броју испитивања квалитета отпадних вода ("Службени гласник РС", бр. 47/83 и 13/84);
- Правилник о садржини политике превенције удеса и садржини и методологији израде Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса ("Службени гласник РС", бр. 41/10);
- Правилник о садржају планова квалитета ваздуха ("Службени гласник РС", бр. 21/10);
- Правилник о методологији за израду националног и локалног регистра извора загађивања, као и методологији за врсте, начине и рокове прикупљања података ("Службени гласник РС", бр. 91/10);
- Правилник о Листи опасних материја и њиховим количинама и критеријумима за одређивање врсте документа које израђује оператер севесо постројења, односно комплекса ("Службени гласник РС", бр. 41/10);
- Правилник о категоријама, испитивању и класификацији отпада ("Службени гласник РС", бр. 56/10);

3. Секторски документи:

- Национални програм заштите животне средине Републике Србије ("Службени гласник РС", број 12/10);
- Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019. године ("Службени гласник РС", бр. 29/10);
- Национална стратегија управљања отпадом са програмом приближавања ЕУ (2003.);
- Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2015. године ("Службени гласник РС", број 44/05);
- Национална стратегија за укључивање Републике Србије у механизам чистог развоја Кјото протокола за секторе управљања отпадом, пољопривреде и шумарства ("Службени гласник РС", бр. 8/10);
- Национална стратегија привредног развоја Републике Србије 2006.-2012.

- Стратегија пољопривреде Србије ("Службени гласник РС", број 78/05);
  - Стратегија регионалног развоја Републике Србије 2007.-2012. ("Службени гласник РС", број 21/07);
4. Услови, стручне и остале студије:
- Стојановић Б.: Управљање животном средином у просторном и урбанистичком планирању – стање и перспективе, 2002. година
  - Иљенко Т.: Анализа и процена утицаја на стратешком нивоу – новији приступи, 2002. година